

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nové politické strany v ČR a SR: Věci veřejné a Sloboda a Solidarita
Magdalena Valentová

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nové politické strany v ČR a SR: Věci veřejné a Sloboda a solidarita

Magdalena Valentová

Vedoucí práce:

Mgr. L'ubomír Lupták, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. L'ubomíru Luptákovi, Ph.D. za odborné vedení, za rady a pomoc při zpracování této bakalářské práce.

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. TEORETICKÉ UKOTVENÍ	8
2. 1 Elitní strany	10
2. 2 Masové strany	11
2. 3 Univerzální strany	11
2. 4 Kartelové strany	13
3. VĚCI VEŘEJNÉ	15
3. 1 Vznik strany	15
3. 2 Napojení na ABL	16
3. 3 Organizační struktura a členství ve straně	17
3. 4 Předseda strany	20
3. 5 Ideologie strany	22
3. 6 Populismus	23
4. SLOBODA A SOLIDARITA	25
4. 1 Vznik strany	25
4. 2 Organizační struktura a členství ve straně	27
4. 3 Předseda strany	29
4. 4 Ideologie strany	30
4. 5 Populismus	31
5. SPOLEČNÉ ZNAKY VĚCÍ VEŘEJNÝCH A SLOBODY A SOLIDARITY.....	34
5. 1 Lídr strany	34
5. 2 Členství ve straně	35
5. 3 Rozkol strany	36
5. 4 Příčiny vzniku stran a jejich role ve stranických systémech	38
6. ZÁVĚR	40
7. SEZNAM LITERATURY	43
8. RESUMÉ	54
9. PŘÍLOHY	55

Počet znaků: 87 290 včetně mezer

1. ÚVOD

Vznik nových politických stran je velmi zajímavé téma, jelikož tento fenomén je po pádu komunistického režimu v postkomunistických zemích stále aktuální téma. V 90. letech se začal znovu utvářet stranický systém, s čímž souvisel i vznik nových politických subjektů. Názorným příkladem je i český a slovenský stranický systém. Téměř v každých parlamentních volbách se do parlamentu obou zemí dostávaly nové politické strany. Stejně tomu tak bylo i v parlamentních volbách v roce 2010. V České republice se v tomto roce dostala do parlamentu nová politická strana Věci veřejné a TOP 09 a na Slovensku slavila nově úspěch strana Sloboda a Solidarita a politická strana maďarské menšiny MOST-HÍD az együttműködés pártja - strana spolupráce.

Tato práce se věnuje novým politickým stranám v Čechách a na Slovensku, konkrétně Věcem veřejným a Slobodě a Solidaritě. Obě tyto strany jsou charakteristické tím, že vstoupily do parlamentu v roce 2010 se solidním ziskem, který se pohyboval okolo 12 %, ačkoli se do celorepublikového voličského povědomí dostaly krátce před danými volbami.

Cílem práce je analyzovat tyto dvě politické strany. Ve své práci se zaměřuji na analýzu jejich vzniku a následného vývoje. Dále věnuji pozornost společným znakům těchto stran, které mi dávají prostor pro určení základních výzkumných otázek této práce: Jakou roli sehrávají nové politické strany ve stranických systémech těchto dvou postkomunistických zemí? Jaké jsou systémové příčiny jejich vzniku?

V práci jsem používala empiricko-analytický přístup, ve kterém je kombinace analýzy a deskripce. Deskriptivní metoda je používána v částech práce, kde se věnuji popisu vzniku obou stran, jejich vstupu do parlamentů a jejich vývoji. Analýza se nachází především v úsecích, kde se zabývám ideologickým zaměřením stran, ukázkami populismu, které strany užívají, fungováním jejich lídrů a rozkoem, které obě strany postihl.

Časové vymezení této práce je především od roku 2009, kdy začaly být obě strany celorepublikově vnímány, až po současnost. Snažila jsem se vystihnout okolnosti, které zapříčinily voličskou podporu těmto stranám stejně tak, jako důvody, díky kterým se nyní tyto politické strany nachází na dolních příčkách voličských preferencí.

Práce je členěna do čtyř hlavních kapitol. První kapitola je věnována teoretickému ukotvení tématu. Tato kapitola, která se zabývá samotným vznikem politických stran, je zaměřena především na představení typologií, které jsou v rámci stranicko-politického výzkumu

nejčastěji používány. Největší pozornost je zde věnována významným politologům, Richardovi Katzovi a Peterovi Mairovi, kteří v rámci vývojové typologie vymezili čtyři základní vývojová stádia politických stran. Vzhledem k tomu, že se v práci zabývám Věci veřejnými a Slobodou a Solidaritou, tak největší část teoretické práce patří popisu kartelové strany.

Ve druhé části se zabývám politickou stranou Věci veřejné. Krátce popisují její vznik a volební úspěch, především v parlamentních volbách v roce 2010. Kromě oficiální verze vzniku této strany se v práci nachází i napojení Věcí veřejných na bezpečnostní agenturu ABL, kde představuji původní záměr vzniku této strany a podnikatelský plán Víta Bárty. Velký prostor v druhé kapitole je věnován členství ve straně, a to především z důvodů podmínek, které musí zájemci pro vstup do strany splnit, a také proto, že tyto podmínky jsou v rámci českých politických stran velmi neobvyklé. Neopomněla jsem ani stranickou ideologii, kde se snažím Věci veřejné ideologicky ukotvit, a závěr této kapitoly náleží „véčkařskému“ populismu.

Třetí kapitola patří slovenské Slobodě a Solidaritě. I tato kapitola začíná popisem vzniku strany a jejich volebních úspěchů. Podobně jako u Věcí veřejných se zde zaměřuji na členství, jelikož Sloboda a Solidarita je ve svých podmínkách ještě tvrdší než Věci veřejné, což se odráží i na počtu členů strany. Podobně jako u Věcí veřejných, i u této strany se zabývám jejím předsedou, ekonomem Richardem Sulíkem, a jeho ekonomicky směřovaným programem. Ovšem ani tato strana se nevyhnula velké dávce populismu, který nalezneme v jím vyvolaném referendu, na kterém si šikovně postavila předvolební kampaň, nebo například v jejím důrazu na odbornost svých politiků.

V závěrečné kapitole se snažím analyzovat a porovnávat vybrané prvky, které se shodně či podobně vyskytují u obou stran. Popisují zde pozici lídrů, ve které se však strany od sebe odlišují. Poté porovnávám druhy členství, které jsou si ve své výjimečnosti, oproti ostatním stranám v daném stranickém systému, v celku podobné, i když i zde nalezneme určité odlišnosti. Věnuji se také rozkolu, které obě strany potkal, a to velmi brzo poté, co se dostaly do parlamentu a staly se součástí vlády. V úplném závěru své práce se zabývám možnými příčinami vzniku těchto stran a rolemi, které v daných stranických systémech zastávají.

Jelikož neuplynuly ještě ani tři roky od doby, kdy se tyto dvě politické strany dostaly do parlamentu, dosavadní odborné zpracování tohoto tématu je v obou zemích poměrně mizivé. Z tohoto důvodu jsem ve své práci využívala především zdroje z tisku, z odborných časopisů, ze stranických materiálů a z dalších internetových portálů. Knižní publikace jsem využívala především v první kapitole, která se zabývala teoretickým vznikem politických stran a dále

v závěrečné kapitole, kde jsem se zaměřila na stranické systémy České republiky a Slovenska. Na tomto místě bych ráda zmínila dílo Ladislava Cabady a Karla Vodičky - *Politický systém České republiky-historie a současnost*, které mapuje politickou situaci v Čechách až do roku 2010, a také dílo Stanislava Balíka - *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*, kde jsou volby v České republice podrobně zanalyzované. Pro přehled o slovenském stranickém systému jsem čerpala především z publikace - *Středoevropské systémy politických stran* od Petra Fialy a Ryszarda Herbuta a z odborných časopisů.

2. TEORETICKÉ UKOTVENÍ

Vznikem nových politických stran se zabývá řada studií a je možno dokonce říci, že se jedná o jednu z nejpropracovanějších oblastí stranicko-politického výzkumu. 19. století je období, kdy začaly politické strany nejen vznikat a rozvíjet se, ale také období, kdy se stávají nedílnou součástí demokratických uspořádání. V oblasti samotného definování toho, co to politická strana vlastně je, politolog Giovanni Sartori vytvořil minimální definici politické strany: „ *Strana je jakákoli politická skupin, která se představuje ve volbách a je schopna prostřednictvím voleb umístit kandidáty do veřejných úřadů*“¹. Co se týče problematiky vzniku politických stran, tak zde platí, že při formulování hypotéz je nezbytné držet se výsledků historického výzkumu a netransponovat současné ideově politické postoje k problematice politického stranictví do období, kdy se v jednotlivých zemích politické strany a stranicko-politické systémy teprve formovaly (Fiala, Strmiska, 2009: 50-52).

Budeme-li se zabývat otázkou vzniku či původu politických stran, narazíme na velké množství teoretických konceptů, ve kterých jsou kladeny různé důrazy na jednotlivé přístupy. Český politolog Miroslav Novák uvádí čtyři základní přístupy:

- Institucionalistický, který je spojen s rozšiřováním volebního práva a rozvojem parlamentu.
- Historicko-konfliktní, jehož autory jsou Stein Rokkan a Seymour Martin Lipset, podle kterých jsou politické strany nositelkami konfliktů, které jsou produktem národní a průmyslové revoluce.

¹ Sartori, G.: *Strany a stranické systémy*, str. 74.

- Developmentaristický, jež je spojován s modernizací a politické strany vznikají současně s rozvojem státu a jeho institucemi.
- Funkcionalistický přístup, který spojuje původ politických stran s jejich funkcemi (Kubát, 2007: 214-216).

Nyní se budu podrobněji zabývat právě institucionalistickým přístupem, jehož hlavním představitelem je významný francouzský politolog Maurice Duverger. M. Duverger spojuje původ stran s rozmachem parlamentu a všeobecného volebního práva a klade důraz na organizační strukturu stran. K jeho nejznámějšímu rozdělení stran dle původů řadíme strany volební a parlamentní a strany mimovolební a mimoparlamentní.

Parlamentní politické strany vznikaly dle Duvergera tak, že na půdě parlamentu docházelo ke spojování poslanců podobné politické orientace. Zároveň přirozeně docházelo ke sbližování jejich volebních výborů, které původně stanovily zejména organizační základnu podmiňující jejich volební úspěch. Vznik stran je tedy iniciován shora a poté dochází k jejímu horizontálnímu a vertikálnímu rozšiřování. Tento typ politické strany je reprezentován především liberálními a konzervativními stranami, vzniklé v 19. století. S postupným rozšiřováním volebního práva si tyto formace musely vytvářet organizační struktury. Přesto však v jejich organizaci přetrvávaly stopy jejich původu, což se odráželo v dominanci parlamentního klubu ve struktuře strany (Novák, 1997: 24-26).

Průkopníkem mimoparlamentních stran byly socialistické strany, které od počátku fungovaly jako politická reprezentace dělnického obyvatelstva, které vesměs nedisponovalo volebním právem. Docházelo proto k vytváření propracovaných organizačních struktur, napojených obvykle na síť podpůrných organizací. Nejvýznamnější v tomto směru byly odbory, které často iniciovaly vznik socialistických stran. Díky tlaku sociálnědemokratických stran na zavedení všeobecného volebního práva jim byly otevřeny dveře k silné parlamentní reprezentaci. Na rozdíl od parlamentních stran, v socialistických stranách měl parlamentní klub zpravidla slabší postavení. Podobně jako sociální demokracie vznikaly i křesťanské formace, pro které však nebyla klíčová spjatost s odbory, ale s katolickou církví (Kopeček, 2005: 13-14).

Abychom mohli vymezit základní rozdíly mezi politickými stranami a vytvořili určité schéma, dle kterého bychom mohli strany řadit do podobných stranických skupin, je potřeba disponovat nejrůznějšími typologiemi či klasifikacemi. I přesto, že často vyvstává otázka, zda je vůbec možné vytvořit tak obecnou typologii, kterou by bylo možné aplikovat na všechny politické strany, nejvíce se setkáváme s dvěma směry typologie politických stran - *typologie vycházející z ideově pragmatického hlediska*, jejímž výsledkem je rozčlenění politických stran

na ideologické rodiny a vývojové typologie, které vymezují jednotlivá stádia vývoje politických stran, a stanovuje dominantní typy v jednotlivých epochách.

Velmi významnými politology, kteří se věnují problematice politických stran, jsou Richard Katz a Peter Mair. Tito politologové vymezili v rámci vývojové typologie čtyři základní vývojová stádia politických stran- *elitní strany*, které existovaly především v 19. století; *masové strany*, které dominovaly v období let 1880 až 1960; dále *univerzální strany* (neboli catch-all parties), existující od roku 1945 a v neposlední řadě *tzv. kartelové strany*, které jsou nejnovějším typem politických stran, vytvářející se od roku 1970 (Fiala, Strmiska, 2009: 77-86).

2. 1 Elitní strany

Éra elitní strany je spojena především s 19. stoletím a začátkem 20. století, které bylo charakteristické omezujícími volebními cenzy. Velmi početné sociální skupiny sociálního rolnictva a dělnictva byly vyloučeny z politické participace a tehdejší „občanskou společnost“ tvořily jen ty privilegované skupiny, které disponovaly politickými právy a ovládaly stát. Tyto skupiny byly početně velmi omezené, což vytvářelo úzkou provázanost zájmů a společenských vazeb až do takové míry, že soupeřící politické strany byly vztahově vzájemně propojeny (Jarmara, 2011: 138).

Elitní strany vyrůstaly z parlamentu, resp. z potřeb privilegovaných zajistit volební procedurou vstup svých reprezentantů do parlamentu a koordinovat tak jejich postup v zákonodárné činnosti. V počátečním období dominovaly parlamentu aristokratické strany, které zastupovaly zájmy několika velkých šlechtických rodin. S rostoucím potenciálem buržoazních vrstev se majetní a vzdělaní občané začali diferencovat do různých politických klubů. Tyto kluby se vytvářely na základě třídních zájmů a částečně souvisely i s rodinnými faktory a ideologickými faktory.

Tento typ stran nemůžeme pojímat jako strany v pravém slova smyslu, ale spíše jako jejich počáteční stádium. Až s rozšiřováním volebního práva i na střední a nižší společenské vrstvy začaly vznikat skutečné politické organizace (Klíma, 2003: 37-39).

2. 2 *Masové strany*

S volebními reformami, které probíhaly v 19. století, se začala měnit strategie dosud existujících stran. Na politickou scénu přišly socialistické strany, které se díky nepříznivým podmínkám mimoparlamentní existence zaměřily na vybudování silné stranické instituce. Masové strany se proto lišily od elitních stran početnějším členstvem, propracovanější organizační strukturou a fungujícím stranickým aparátem. Kromě socialistických stran přešly na tento model masové strany i křesťanské a agrární strany. Dalším charakteristickým rysem masových stran je jejich centralizovanost a disciplinovanost. Díky rozsáhlým a ideologicky vyhraněným programům si udržovaly silnou vazbu na určité sociální skupiny, především právě na dělnictvo, silně věřící voliče či na sedláky (Kopeček, 2005: 15-16).

Na rozdíl od elitních stran, které kladly důraz na kvalitu svých podporovatelů, masové strany se opíraly o kvantitu svých členů. Členské příspěvky, díky kterým se zajišťovalo financování strany, nahradily dary zámožných sponzorů, kteří se nacházeli v elitních stranách. Za účelem komunikace s voličem strany začaly využívat své vlastní komunikační prostředky, především stranický tisk a předvolební kampaně měly mobilizační funkci. Masové strany artikulovaly zájmy sociálních skupin, které reprezentovaly, z čehož vyplývá, že již neprosazovaly národní zájmy, ale zájmy dané sociální skupiny (Katz, Mair, 1995: 10).

2. 3 *Univerzální strany*

Další typ politické strany definoval německý politolog Otto Kirchheimer v roce 1966, který uveřejnil ve své eseji „*Transformace stranických systémů v západní Evropě*“. Jeho nová teoretická koncepce univerzální („catch-all“) strany reagovala na změny ve společnosti, které proběhly především po druhé světové válce. Náboženské a třídní rozpory nebyly již tak intenzivní a stále více voličů se zbavovalo ideologických předsudků, které je před tím pojily k masové straně. Otto Kirchheimer předpokládal, že politické strany tak budou muset zareagovat na nový typ voliče, který již není tak ideově vyhraněn, a budou se proto více zajímat o přilákání více voličů než o svůj původní ideologický původ (Klíma, 1996: 225).

Docházelo tak k oslabení ideologické zátěže jednotlivých stran, jež se začaly orientovat především na uzavření politické dohody. Noví straničtí členové se již nerekrutovali podle sociální identifikace, ale na základě politických dohod. Kirchheimer charakterizoval univerzální stranu jako stranu, která se vzdává pokusů o intelektuální a morální ohraničení

mas a přiklání se k volební scéně ve snaze zaměnit působnost do hloubky za širší publikum (Katz, Mair, 1995: 12-14).

Rozvojem elektronických médií, která narušovala intimní vnitrostranické kanály, mohla část strany, která byla zastoupena v parlamentu, oslovovat voliče přímo, aniž by k tomu potřebovala členské základny, či centrální úroveň. V důsledku toho začalo docházet uvnitř strany ke střetům ohledně otázky, zda je lídrem strany předseda centrální stranické organizace nebo lídr strany v parlamentu (Katz, Mair, 2002: 120-123).

S tím souvisí i Kirchheimerova identifikace pěti hlavních charakteristik univerzální strany:

- 1) Drastické omezení ideologické zátěže
- 2) Zvýšení úloh stranického vedení
- 3) Snížení úlohy individuálního členství
- 4) Méně důrazu na partikulární zájmy
- 5) Zajištění přístupů k různorodým skupinovým zájmům

Právě poslední čtyři Kirchheimerovy charakteristiky se zabývají organizačními změnami v individuálních politických stranách. Stranické vedení bylo více hodnoceno podle schopností řešit celospolečenské problémy, než podle hlediska úspěšnosti prosazování úzce partikulárních zájmů. Díky možnosti využití masových sdělovacích prostředků a státních dotací docházelo k centralizaci předvolebních kampaní. Se snížením ideologičnosti strany souvisí i fakt, že strany v kampani více nabízely osobnosti, než konkrétní programy (Klíma, 2003: 45-50).

Jak jsem již výše zmínila, stranické vedení tedy prosazovalo krátkodobé a pragmatické cíle širšího spektra voličů a přijímání nových členů nebylo podmíněno příslušenstvím k dané sociální skupině. Snižovala se intenzita ideologických svárů, a jelikož stranická volební nabídka byla univerzální, tak se jednotlivé strany programově vzájemně sblížovaly. Strany stále méně vystupovaly jako zástupci občanské společnosti a pasovaly se do role jednatelů mezi ní a státem. Vyvazovaly se ze silného vlivu občanské společnosti, význam členské základny byl stále nižší, a nastal tak pohyb směrem ke státu. Proces vzdalování se občanské společnosti a propojování se státem, který je typický pro univerzální strany, je charakteristický také pro čtvrtý typ strany, který odráží kvalitativně pokročilý stupeň tohoto procesu (Klíma, 1996a: 4-5).

2. 4 Kartelové strany

V roce 1995 Richard Katz a Peter Mair ve svém článku „*Changing models of party organization and party democracy*“ popisují nový typ politické strany. Vznik kartelové strany spojují s obdobím 70. let 20. století, kdy se strany občanské společnosti ještě více vzdalovaly. Pro tento druh politických stran je nejpřednější zvítězit ve volbách a účastnit se reálného vládnutí, jelikož tak budou mít volnou cestu ke státním financím a státním zdrojům. Aby jednotlivé strany dostaly kýženého zisku, dochází mezi nimi k uzavírání dohod, čímž znemožní přístup k vládním pozicím ostatním stranám.

Aby se strany nemusely dělit o své zisky s jinými stranami, se kterými dohody neuzavřely, nastaví si taková pravidla, která ostatní strany jak znevýhodní, tak de facto vyloučí z možné participace moci. Jak uvádí Katz a Mair, tento typ politických stran nalezneme například v zemích, jako je Rakousko, Dánsko, Finsko či Norsko. Tedy v zemích, kde dochází k mezistranické spolupráci a kde stát podporuje politické subjekty (Katz, Mair, 1995: 12-17).

Organizační struktura kartelových stran je charakteristická stratarchií. Jedná se o decentralizované uspořádání, kde jednotlivé úrovně nabývají relativní autonomie, avšak centrální stupeň organizační hierarchie vykonává určující mocenské funkce. Vliv členské základny mezitím stále oslabuje a rozdíly mezi členstvem a příznivci stran se stále více stírají. V rámci stratarchie si však dominantní postavení udržuje stranické vedení, které určuje taktiku a strategii činnosti stran. Čím více se politika profesionalizuje, tím více se do čela stranické politiky prosazují manažeři a experti na sdělovací prostředky. Strana se tak začíná profilovat spíše jako společenství profesionálů, než jako sdružení občanů (Klíma, 1996: 4-7).

Dalším charakteristickým znakem kartelových stran je změna v jejich financování. Strany se potýkaly se stále větším úbytkem členské základny, který byl provázán s poklesem příjmů z výběru členských příspěvků. Strany proto hledaly jiné zdroje příjmů a našly je u státu. Přijaly zákony o přímém financování stran ze státního rozpočtu, čímž udělaly první krok k vytváření vhodného prostředí pro vznik kartelových stran. Parlamentní strany tak získaly finanční zázemí a měly velkou převahu nad mimoparlamentními stranami, které by chtěly do daného stranického systému nově vstoupit. Další kroky, které měly ztížit pozici mimoparlamentním stranám, byly např. v nastavení kritérií pro získání příspěvku státu na úhradu volebních nákladů nebo v určení výše volební kauce, bez jejíhož zaplacení se strana nemůže voleb vůbec účastnit. V neposlední řadě strany kartelu v praxi kladou velký význam na zastupitelské formy demokracie, které považují za standardní. Jakékoli mimovolební aktivity či přímé formy demokracie, v podobě referenda, manifestace, či demonstrace, mají

tendenci označovat jako nestandardní nátlakové akce. Názorným příkladem nám může být třeba veřejné vystupování dvou největších českých politických stran- ODS a ČSSD v 90. letech. Podepsání tzv. Opoziční smlouvy vyvolalo u části společnosti značnou kritiku, která vyústila v občanské iniciativy typu „Děkujeme, odejděte“ nebo „Impuls 99“. Nejen, že reakce obou stran na tyto iniciativy byly zcela odmítavé, ale samotná argumentace se dostala až do polohy, kdy zpochybňovaly samotnou legitimitu takto podobného občanského nesouhlasu (Jarmara, 2011: 141-147).

Z postavení stran jako kartelu, kde se omezuje soutěž mezi stranami, vyplývá, že volič nemůže v dostatečné míře ovlivnit vládní politiku stran, ani stranu ve volbách potrestat za její špatný výkon. Strany jsou totiž příliš vzdálené občanské společnosti a přestávají sehrávat úlohu efektivních kanálů mezi občanskou společností a státem. Občané, kteří nenaleznou dostatečné zastoupení svých zájmů, poté hledají nové politické alternativy. Nespokojenost tak může vyústit v jejich napojení na strany s radikálnějším programem, které do jisté míry ideologicky laděnou rétorikou útočí proti vzdalujícím se zavedeným stranám (Klíma, 1996: 8).

Politická praxe však ukazuje, že když se těmito „protestními“ stranám podaří proniknout do systému, vůči kterému se původně tolik vymezovaly, velmi často se nakonec ochotně stávají jeho součástí a akceptují „všeobecná pravidla politické soutěže“. Příkladem nám mohou být Demokraté 66 v Nizozemí, liberální demokraté ve Velké Británii nebo pokrokoví demokraté v Irsku. Co se týče Slovenské a České republiky, tak např. ve volbách v roce 2002 do Národní rady Slovenska uspěla Aliance nového občana, která kombinovala postupy protestních stran s populismem a česká politická strana Unie svobody pro změnu používala volební hesla příznačná pro protestní strany- „*Nejsme jako oni*“ nebo „*Normální je nelhat*“. Ne jinak tomu bylo ve volební kampani české politické strany- Věci veřejné, která se nesla v protestním duchu, když např. ústředním heslem byl „*konec politických dinosaurů*“ a hodiny, které měly odpočítávat éru velkých zavedených politických stran (Jarmara, 2011: 150).

3. VĚCI VEŘEJNÉ

3. 1 Vznik strany

Politická strana Věci veřejné byla Ministerstvem vnitra ČR zaregistrována 22. 7. 2002². Původně však vznikla jako lokální strana v městské části Praha 1 v průběhu roku 2001, kdy se zaměřovala na záležitosti komunální politiky, jakými byly např. otázky ohledně parkovacích míst, rušení nočního klidu, deregulace nájemného aj. První mandát se podařilo získat zakladatelce strany Stanislavě Moravcové, v komunálních volbách v roce 2002 v městské části Praha 1 (Havlík, 2010: 30).

Během následujícího volebního období VV působily jako opoziční subjekt. Zároveň se rozrostly o další místní buňky, a to v Praze 7, Černošicích a v Kostelci nad Orlicí. První větší politický úspěch na místní úrovni se dostavil v komunálních volbách v roce 2006, kdy v Praze 1 VV získaly 20,37 % hlasů³. Obsadily 9 zastupitelských mandátů z 35 možných získaných, a staly se tak po ODS druhou nejúspěšnější stranou⁴.

Věci veřejné na celostátní úrovni poprvé kandidovaly ve volbách do Evropského parlamentu v červnu 2009, pod vedením Kateřiny Klasnové. Strana získala jen 2,4 % hlasů a nepřekročila tak volební klauzuli. VV se však s tímto výsledkem staly třetí nejúspěšnější stranou bez zastoupení v Poslanecké sněmovně a dostaly se tak do širšího podvědomí veřejnosti. VV se do širšího podvědomí lidí dostaly mimo jiné také díky novému předsedovi strany, Radku Johnovi. John ve funkci nahradil Jaroslava Škárku, který byl zvolen výkonným místopředsedou strany⁵. Zajímavým momentem jsou také zrušené předčasné volby do Poslanecké sněmovny v roce 2009, jelikož VV do řádných voleb v roce 2010 předložily voličům zcela obměněné kandidátky, a to především na čelních pozicích. Jak ve své knize uvádí Stanislav Balík, tuto výraznou kandidátskou obměnu můžeme spojovat se samotným etablováním a vnitřní proměnou strany, kdy VV hledaly svou stranickou identitu právě v druhé polovině roku 2009 (Balík, 2010: 52).

²Ministerstvo vnitra ČR: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/Vypis_Historie.aspx?id=217&typ=0, ověřeno dne 19. 2. 2013.

³Volby cz:

<http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=5&xnumnuts=1100&xobec=500054&xobecnaz=Praha+1&xstat=0&xvyber=0>, ověřeno dne 18. 3. 2013.

⁴Portál VV: <https://www.veciverejne.cz/o-nas.html>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

⁵iDnes: http://zpravy.idnes.cz/radek-john-se-stal-predsedou-strany-veci-verejne-fuv-/domaci.aspx?c=A090627_130206_domaci_top, ověřeno dne 19. 2. 2013.

Klíčové parlamentní volby se odehrály v květnu 2010, ve kterých VV získaly 10,88 % a 24 poslaneckých křesel⁶. 12. července 2010 VV podepsaly koaliční smlouvu a staly se tak spolu s ODS a TOP 09 součástí vládní koalice⁷. Ve vládě Petra Nečase VV disponovaly čtyřmi ministerstvy. Předseda strany, Radek John, se stal ministrem vnitra, Vít Bárta obsadil ministerstvo dopravy, Josef Dobeš získal post ministra školství a Kamila Jankovskému náležel resort místního rozvoje. Místopředsedkyně strany Kateřina Klasnová se stala místopředsedkyní Poslanecké sněmovny a Kateřina Kočí byla po volbách zvolena předsedkyní poslaneckého klubu⁸.

VV však neuspěly v senátních volbách. V roce 2008 VV kandidovaly ve dvou pražských obvodech, ve kterých ani v jednom nepostoupily do druhého kola. V senátních volbách v roce 2010 kandidovalo 19 zástupců strany, ze kterých do druhého kola postoupil jen Stanislav Czudek, který byl nakonec poražen Petrem Gawlasem z ČSSD⁹.

3. 2 Napojení na ABL

Takto byl oficiálně prezentován vznik strany. Na veřejnost se však dostaly dokumenty a plány Víta Bárty, které naznačují, že vznik této politické strany se odehrával i jiným způsobem.

V dubnu 2011 uveřejnila Mladá fronta DNES ukázkou z Bártovy *Strategie 2009-2014*, ve které popisuje své budoucí plány o vstupu do politiky pro získání ekonomické moci. Tato strategie byla předložena manažerům bezpečnostní agentury ABL na tajném jednání, kde Bárta vysvětloval nutnost neoddělovat ekonomickou moc od politické: „*Propojení ekonomické a politické moci potvrzují statistiky. Ze 40 procent zakázek z EU pro soukromé bezpečnostní agentury je zadáváno veřejným sektorem*“ (Kmenta, J., Dolejší, V., 2011).

První skandál ohledně firmy ABL přišel již v září 2010. Bylo zjištěno, že v roce 2006 ABL špehovala šéfkou sekretariátu hlavní kanceláře ODS Martu Šorfovou s cílem ji politicky zdiskreditovat. Vít Bárta to ve svém plánu ale ospravedlňuje následovně: „*Zastrašováním vládnoucí elity ji nutíme pod konkurenčním tlakem k odpovědnějšímu chování*“. Z uveřejněných materiálů je jasné, že se Bárta rozhodl jít do politiky proto, aby získal ekonomickou moc, obsadil důležitá místa ve státní správě a jako metody práce používal

⁶ Volby.cz: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps53?xjazyk=CZ&xv=1>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

⁷ Poslanecká sněmovna. Parlament České republiky: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=5500>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

⁸ Portál VV: <http://www.veciverejne.cz/o-nas.html>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

⁹ Volby.cz: <http://www.volby.cz/pls/senat/se?xjazyk=CZ&xdatum=20101015>, ověřeno dne 18. 3. 2013.

sledování a shánění kompromitujících materiálů (Dolejší, 2011: 8). Všechny tyto aktivity musí být však zastřešeny stranou Věci veřejné.

Dva roky po vytvoření této strategie se skutečně Bárta dostává se svojí politickou stranou, o které ve svém plánu mluví jako o politické mocenské základně, do parlamentu a sám usedne na postu ministra dopravy. A Bártovi manažeři z ABL, kteří byli s jeho plánem obeznámeni? Ti obsadili posty ve státní správě i jako náměstci ministrů¹⁰. Přesto nalezneme části, které se Bártovi nevyplnily. Např. Bártovy politické cíle v Praze, kam se jeho strana v obecních volbách v roce 2010 vůbec nedostala (Kubita, 2010). Na druhou stranu zřejmě Bárta nepočítal s takovým úspěchem strany, který se dostavil v parlamentních volbách, po kterých VV vstoupily do vlády s ODS a TOP 09, jelikož ve svém plánu předpovídal rozvoj vztahů s politiky ČSSD. Po těchto kauzách straně propadly její volební preference na její doposud nejnižší příčku (kolem 3,5%¹¹) a od té doby si tyto preference nadále drží.

3.3 Organizační struktura a členství ve straně

Organizační struktura Věcí veřejných je zakotvena v jejich stanovách. Co se týče územní struktury strany, tak ta se neliší od jiných českých politických stran a zachovává trojstupňovou strukturu místních, krajských a republikových stranických institucí (Hloušek, 2012:327).

Základní a nejnižší organizační jednotkou strany je místní klub. Pro jeho vznik je potřeba minimálně tří členů strany a souhlasu krajské rady. Místní kluby především organizují stranickou činnost na místní úrovni, volí a odvolávají předsedu a místopředsedu místních klubů a nominují kandidáta na předsedu strany, jehož kandidaturu poté předají grémiu strany.

Do krajských orgánů je dle stanov řazená krajská konference a krajská rada. V kompetenci krajské konference je přijímat návrhy programového řešení, plánů a směřování strany v daném kraji. Na konferenci jsou voleni členové krajské rady a také je zde schvalován plán o hospodaření a přerozdělování financí pro daný kraj. Krajská rada pak rozhoduje o vzniku členství dle doporučení místních klubů, uděluje a ruší licence místním klubům a vyhlašuje referenda k otázkám, které se týkají daného kraje. Krajská rada také zřizuje krajský klub, jehož předseda je zároveň i předsedou celé krajské rady¹².

¹⁰ Konkrétní jména viz příloha č. 2.

¹¹ Stranické preference v květnu 2011:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3872/f3/101150s_pv110518.pdf, ověřeno dne 25. 3. 2013.

¹² Portal VV: <http://www.veciverejne.cz/stanovy.html>, ověřeno dne 14. 3. 2013.

Naopak nejvyšším orgánem strany je republiková konference, která se koná minimálně jednou ročně. Na této konferenci se odsouhlasují nejdůležitější stranické záležitosti. Republiková konference volí předsedu strany, výkonného místopředsedu, místopředsedy a členy rady. Kromě stanov jsou na konferenci schvalovány i další významné stranické dokumenty, např. zprávy o hospodaření, etický kodex aj. Podle stanov je statutárním orgánem předsednictvo strany, které se skládá z předsedy, prvního místopředsedy a pěti místopředsedů, kteří jsou voleni v přímých volbách jak členy strany, tak i tzv. „věčkaři“, a poté jsou potvrzeni na republikové konferenci. Dále mezi republikové orgány patří výkonná rada, grémium strany a rozhodčí a revizní komise¹³.

Zajímavou částí stanov VV, kterou se podstatně liší od jiných českých politických stran, je členství ve straně a institut registrovaných příznivců, tzv. „věčkařů“. Pro porovnání jsem se zaměřila na vznik členství u dvou českých politických stran - ČSSD a ODS.

Řádným členem strany ČSSD se stane fyzická osoba, starší osmnácti let, která si podá žádost o členství na místní organizaci ČSSD v místě svého bydliště. Místní organizace musí žádost odsouhlasit nadpoloviční většinou přítomných členů, v případě zamítnutí žádosti je místní organizace povinna účastníkovi sdělit důvody pro nepřijetí¹⁴. V případě strany ODS jsou podmínky pro členství ve straně téměř totožné jako u ČSSD. Členství u ODS vzniká vlastnoručním podepsáním přihlášky, rozhodnutím rady místního sdružení ODS a zaplacením příspěvku¹⁵.

Odlišnost VV od těchto dvou politických stran spočívá v samotném procesu přijímání, kdy je zájemce na začátku přijímacího procesu zařazen mezi tzv. čekatele. Fáze tzv. čekatele trvá tři měsíce a v případě, že zájemce byl dříve členem jiné politické strany, tak se čekatelská fáze prodlužuje až na šest měsíců. Během této doby má čekatel právo se aktivně účastnit jednání místního klubu či hlasovat v referendech, které vyhláší grémium strany¹⁶.

Po uplynutí této čekatelské fáze se tedy zájemce stává řádným členem VV. Na rozdíl od jiných českých politických stran, které pouze požadují souhlas s politikou dané strany a zakazují souběh s členstvím v jiné politické straně, zájemce o členství VV musí kromě čekatelského procesu doložit mimo jiné i prohlášení o bezdlužnosti, životopis, vlastnoručně podepsaný etický kodex VV a výpis z trestního rejstříku (Hloušek, 2012: 327).

Další nový prvek, který se se stranou VV v českém politickém prostředí objevil, je institut registrovaných příznivců, tzv. „věčkařů“. VV tento institut zřídily v rámci principu

¹³ Portál VV: Tamtéž.

¹⁴ Portál ČSSD: <http://www.cssd.cz/strana/agenda-a-clenstvi/clenstvi-a-prihlaska/>, ověřeno dne 14. 3. 2013.

¹⁵ Portál ODS: <http://www.ods.cz/docs/stanovy-ods-2011.pdf>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

¹⁶ Portál VV: <http://www.veciverejne.cz/stanovy.html>, ověřeno dne 20. 3. 2013.

otevřenosti, transparentnosti a přímé demokracie ¹⁷ . Podle stanov VV „véčkař“ nesměl být v minulosti pravomocně odsouzen ze spáchání úmyslného trestního činu a nesmí být členem jiné politické strany. Po úspěšné registraci má možnost hlasovat jak v doporučujících, tak i v závazných referendech, jsou-li vypsány ¹⁸ . Ze zajímavosti jsem si prošla procedurou registrace. Na portále VV stačilo vyplnit dotazník se základními údaji, do tří dnů mi poštou přišel dopis, ve kterém byly přihlašovací kódy a během pár vteřin se ze mě stal „véčkař“. Jelikož do poloviny dubna 2013 nebyla vypsána žádná nová referenda, nebyl rozdíl v tom, zda jsem na portále VV přihlášená či nikoli. Nyní jsou vypsána dvě nová referenda, tudíž jako „sympatizant“ strany mohu hlasovat. Po registraci se ze mě stal „sympatizant strany“, a to mi přijde jako velká slabina tohoto konceptu. Žádný sympatizant této strany nejsem, což z registrace (jméno, email a bydliště) nikdo nemohl zjistit. Strana tento koncept deklarovala jako zájem o názor lidí, jako prvek přímé demokracie. Nabídla lidem iluzi o tom, že mohou o něčem přímo rozhodovat, ale ve výsledku se strana výsledky referend neřídí.

Na volební konferenci v Hradci Králové, která proběhla v květnu 2011, totiž došlo ke změnám stanov a k upozadění síly „véčkařů“, které spočívá především v tom, že referenda již nebudou závazná a budou mít doporučující charakter. VV totiž zjistili, že z celkového počtu zaregistrovaných „véčkařů“ je aktivní necelá třetina, a také nelze zjistit, zda jsou „véčkaři“ opravdu sympatizanti strany (Kopecký, 2012).

Na konci března 2012 proběhlo na portále VV poslední referendum. Skončila tak internetová referenda, která se stala jedním z hlavních pilířů předvolebního programu VV. Právě kvůli těmto referendům měla strana v podnázvu „strana přímé demokracie“ a v logu strany se objevil obrázek zaškrtnuté fajfky. Volební manažer VV Filip Klasna odůvodnil ukončení internetových referend nedostatkem času: „*Nějak na to nebyl čas. V dubnu strana měla úplně jiné starosti, pak byly prázdniny a teď se připravujeme na krajské volby*“. Tehdejší předseda VV Radek John, doplnil Klasnu: „*Referenda nejsou zrušená. Když přijde smysluplná otázka, tak je vypíšeme*“ (Brožová, 2012).

Od krajských voleb uplynul již rok a půl a nová referenda se stále neobjevila. Považuji proto výmluvu na nedostatek času za velmi alibistickou, podobně jako výmluva na neexistenci smysluplných otázek. Podíváme-li se na proběhlá referenda, otázky jsou většinou populisticky laděné s často předvídatelným výsledkem. „Véčkařská“ referenda jsou nyní již opět aktivní a v rámci sekce „levnější život“ se „véčkaři“ mohou rozhodnout, zda souhlasí se zákazem nedělního prodeje v supermarketech a zda mají mít supermarkety povinně stanovené kvóty

¹⁷ Portál VV: <https://www.veciverejne.cz/stanovy.html>, ověřeno dne 20. 3. 2013.

¹⁸ Tamtéž.

ohledně nabízeného sortimentu z lokální produkce¹⁹. Tuto obrodu referendum můžeme přičíst čerstvě zvolenému vedení strany, i když o smysluplnosti těchto otázek nejsem přesvědčena. Nejsem si jistá, zda nedělní zavření supermarketů podpoří české zemědělce, a již vůbec není jasné, jak by něco takového strana chtěla prosadit.

3. 4 Předseda strany

Historicky prvním předsedou Věcí veřejných byl Fredegar Formen. Stojí za povšimnutí skutečnost, že o Fredegaru Formenovi nejsou dostupné žádné bližší informace. Možná také z tohoto důvodu je širší veřejnosti známa jako zakladatelka Věcí veřejných Stanislava Moravcová, která se stala předsedkyní v roce 2003, a o dva roky později ji vystřídal Jaroslav Škárka, který byl předsedou VV až do roku 2009²⁰.

V roce 2009, kdy se měly předčasné volby, se stal novým předsedou VV známý publicista Radek John. Jaroslav Škárka, který byl na stranické konferenci zvolen výkonným místopředsedou strany, poznamenal: „Radek John je velmi známá osoba s velmi velkým morálním kreditem. Už z dob svého působení v televizi je znám z mnoha kauz, kde se zastal běžných občanů“²¹. Sociologové i politologové se shodovali v tom, že právě osoba Radka Johna byla hnací silou, která stranu Věcí veřejné táhla nahoru. Již v únoru 2010 VV dosáhly podle agentury STEM šesti procent a předstihly stranu Zelených a lidovce (Lauder, 2010: 18). Čím více se květnové volby blížily, tím větší popularity se Johnovi dostávalo. Čtrnáct dní před parlamentními volbami byl Radek John na špičce předvolebních průzkumů. Podle agentury CVVM byl v květnu 2010 Radek John nejdůvěryhodnějším stranickým představitelem, který od dotazovaných osob získal 48 %, a přeskočil i dlouhodobě oblíbeného předsedu TOP 09, Karla Schwanzerberga (Kunštát, 2010: 3).

V červenci 2010 uzavřely VV koaliční smlouvu spolu s ODS a TOP 09²². Již v září 2010, tedy jen čtyři měsíce po volbách, byl podle agentury STEM Radek John z přední příčky nejpopulárnějšího stranického politika sesazen Jiřím Pospíšilem. Spadl až na sedmou pozici²³

¹⁹ Referendum VV: <https://www.veciveřejne.cz/levnejsi-zivot/referenda/maji-mit-supermarkety-povinne-stanoveny-kvoty-kolik-z-nabizeneho-s.html>, ověřeno dne 23. 4. 2013.

²⁰ Ministerstvo vnitra ČR: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/Vypis_Historie.aspx?id=217&typ=0, ověřeno dne 19. 3. 2013.

²¹ Portál iDnes: http://zpravy.idnes.cz/radek-john-se-stal-predsedom-strany-veci-verejne-fuv-/domaci.aspx?c=A090627_130206_domaci_top, ověřeno dne 19. 3. 2013.

²² Vláda České republiky: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni-smlouva-74245/>, ověřeno dne 16. 3. 2013.

²³ Ihned.cz: <http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-46556930-velky-pad-radka-johna-kralem-popularity-je-nyni-ministr-pospilis>, ověřeno dne 21. 3. 2013.

a klesající tendence oblíbenosti a důvěryhodnosti Radka Johna spolu se stranou VV pokračovala. Klesající oblíbenost můžeme přisoudit marketingovému záměru, který strana s Radkem Johnem měla. Dosadila do čela strany populární osobnost, která byla veřejně známá z televize, kde se zastával obyčejných lidí. Byl proto ideální figurkou, která se hodila k jednomu z hlavních bodů programu, kde strana hlásala boj s korupcí²⁴. Tak rapidní pád popularity je typický právě u populárních osobností, do kterých lidé vkládají velké naděje, ale které ještě nic neudělali, a tedy nic nezkažili. „*Lidé očekávali, že se ministerstvo vnitřně fundamentálně změní a ministr je v tom podporoval. Jenže to není možné,*“ komentoval pád Johnovy popularity politolog Zdeněk Zbořil, který předpokládal pokračující klesající tendenci jeho popularity, která bude souviset s odhalováním opravdové tváře Věcí veřejných²⁵.

Krátce po odchodu z ministerstva vnitřně byl John znovuzvolen předsedou VV. 23. května 2011 „věčkaři“ dali ve svém internetovém hlasování přednost Johnovi před Karolínou Peake, a John tak zůstal předsedou strany do února letošního roku, kdy se konala XVI. konference Věcí veřejných, na které byl na postu předsedy strany vystřídán Vítem Bártou²⁶.

Od 16. února 2013 je tedy Vít Bárta již oficiálně předsedou strany. Od začátku existence VV měl zásadní vliv na její chod a patřil ke čtveřici největších sponzorů VV. V Akademii Věcí veřejných vyučoval „manažerské řízení“ v politice a vychovával zde budoucí politiky VV (Lauder, 2010: 18). Po úspěšných volbách v roce 2010 nastoupil na post ministra dopravy, který po necelém roce opustil kvůli korupční aféře. O tři měsíce déle však Bárta získal další významnou pozici - stal se předsedou poslaneckého klubu VV, a to ve stejný den, kdy mandátový a imunitní výbor jednal o tom, zda navrhne, aby byl spolu s Jaroslavem Škárkou vydán k trestnímu stíhání kvůli korupci (Kopecký, 2011). Po nepravomocném rozsudku, kdy byl soudem Bártovi vyměřen osmnáctiměsíční trest za uplácení bývalých stranických kolegů, Bárta rezignoval i na tento post. Zproštění viny slavil již jako předseda strany VV a pokračoval ve své rétorice, ve které přirovnal stranu VV k naolejovanému terminátorovi, který je již opět připraven zahájit boj proti korupci, kmostrům a drahým potravinám²⁷. Do nejužšího vedení strany byla jako výkonná místopředsedkyně vybrána Petra Quittová, místostarostka městské části Brno-Černovice, která se v roce 2010 stala mimo

²⁴ Program VV: <http://www.veciverejne.cz/program-vv-protikorupcni-opatreni.html>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

²⁵ Idnes.cz: http://zpravy.idnes.cz/vedeni-v-popularite-politiku-prevzal-ospisil-john-spadl-na-sedme-misto-140-domaci.aspx?c=A100924_134753_domaci_mad, ověřeno dne 13. 4. 2013.

²⁶ Portál VV: <http://www.veciverejne.cz/veci-verejne/clanky/radek-john-cestnym-predsedou.html>, ověřeno dne 10. 4. 2013.

²⁷ Česká televize: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/220358-barta-dnes-nejsem-ocisten-jen-ja-ale-celeveci-verejne/>, ověřeno dne 29. 3. 2013.

jiné nejlepším absolventem již výše zmíněné Akademie Věcí veřejných. Jako další dva místopředsedy si Vít Bárta poté vybral Jiřího Lexu a Michala Babáka (Kopecký, 2013).

Přihlášením se Víta Bárty o moc je zásadním a novým momentem ve straně VV, jelikož tím skončila mediální hra, kdy stranu zastupoval navenek politicky slabý John, i když faktická moc a důležitá rozhodnutí náležela Bártovi. „*Mezi zaměstnanci strany se vědělo od začátku, že stranu řídí Vít Bárta jako klasickou firmu, zatímco Radek John byl pouhým marketingovým nástrojem. Co se týče členů strany, tak bych řekl, že před volbami to vůbec netušili, po nich to možná někteří členové začali tušit,*“ uvádí bývalý zaměstnanec, člen VV Jan Zápotocký²⁸.

Je možné, že tento krok posunutí VV ke standardním stranám, kde má hlavní moc skutečný lídr strany, přišel pozdě, jelikož v tuto dobu je strana podle průzkumů pod hranicí volitelnosti. Osoba nového předsedy zřejmě straně voličsky nepomůže, jelikož se domnívám, že Vít Bárta je společensky již velmi zdiskreditován, což ukazují i výsledky veřejného mínění v kategorii „Důvěra vrcholným politikům“, kde obsadil poslední příčku²⁹ a místo, aby strana dospěla k určité sebereflexi, tak si do svého čela zvolí právě jeho.

3.5 Ideologie strany

Zařadit stranu Věcí veřejné na pomyslné ose „levice-pravice“ není jednoduché. Pro VV je typické, že nemají vyhraněnou ideologii a sami svoji identitu odvozují spíše od „věčného přístupu k jednotlivým přístupům než k jasné příslušnosti k levici či pravici“³⁰. Celkem výstižně se k ideovému zaměření této strany vyjádřil Jan Kubáček, český politolog a vedoucí poradců Radka Johna:

„Klademe si otázku, kudy dál, zda doleva či doprava. Odpověď je jednoduchá: dopředu a středem.“³¹

Obecně se ale strana řadí spíše k pravicovému středu. Výzkum pro Českou televizi, exit poll 2010, ukazuje, od jakých českých politických stran sbíraly VV své nové voliče. Došlo ke kombinaci voličů obou velkých stran - třetina voličů byla dříve voliči ODS a čtvrtina byli bývalí voliči ČSSD. Strana oslovila i prvovoliče, bývalé sympatizanty Strany zelených

²⁸ Viz rozhovor s Janem Zápotockým.

²⁹ Důvěra vrcholným politikům, 3/2013:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6983/f3/pi130405.pdf, ověřeno dne 20. 4. 2013.

³⁰ Portál VV: <https://www.veciverejne.cz/o-nas.html>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

³¹ Portál VV: <http://www.veciverejne.cz/xii-ideova-konference-vv.html>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

a dalších malých stran³². Z těchto závěrů můžeme vidět, že voliči VV v roce 2010 byli skutečně z odlišných ideových stran, což koresponduje s ideologickou nevyhraněností VV.

Podíváme-li se blíže na volební program VV, ani zde nenalezneme odpověď na ideologické směřování VV. V programu totiž nalezneme kombinaci jak liberální, tak i sociální politiky. I přes několik ideových rozporů, můžeme dle programu strany říci, že se hlásí spíše k liberálním hodnotám. Tyto hodnoty můžeme najít např. ve zdravotnictví, kdy VV prosazují možnost nadstandardního pojištění, které bude postoupeno volné soutěži mezi službami a nabídkami jednotlivých pojišťoven či prosazování privatizace nemocnic. Ve zdravotnické části programu se také dočteme o prosazování neomezování práva žen na umělé přerušování těhotenství či o prosazování práva na „důstojnou smrt“. S liberálním smýšlením se setkáme i v ekonomické sekci volebního programu, kde nalezneme podporu svobodného obchodu, a podnikání a snížení demotivujících přímých daní.

Určitý rozpor s liberálními hodnotami nalezneme v bodech, ve kterých strana souhlasí s intervencí státu do ekonomiky v období krize. Dalším příkladem spíše sociálního zaměření může být prosazování progresivního zdanění pro nejvyšší příjmové skupiny nebo vznik jen jedné státní pojišťovny³³.

3. 6 Populismus

Vlastimil Havlík a Aneta Pinková se ve svém článku o populistických stranách zabývají charakteristickými populistickými rysy, se kterými se můžeme u politických stran setkat. Určují dva základní druhy populistických stran - identitární a parciální populistickou stranu. Identitární populistická politická strana, do které autoři zařadili i stranu Věci veřejné, se vyznačuje politikou protestu vůči stávajícím politickým elitám a obhajobou zájmů „obyčejných lidí“. Dalším znakem tohoto druhu populistické strany je nemožnost identifikovat konsistentní příklon k žádné ideologické orientaci a skutečnost, že strana jakýkoli příklon sama explicitně odmítá (Havlík, Pinková, 2012: 138-142).

Podíváme-li se opět do volebního programu VV, hned v úvodu nás zaplaví výčet prvků přímé demokracie, které zajistí větší zapojení občanů do rozhodovacího procesu. Jedním z prvků přímé demokracie jsou uváděna již výše zmíněná vnitrostranická referenda, která byla již samotnou stranou zrušena. Dalším deklarovaným cílem VV byl ústavní zákon, ve kterém by bylo jasně řečeno, za jakých situací mohou občané rozhodovat přímo s tím, že následným

³² Exit poll, 2010: <http://img7.ct24.cz/multimedia/documents/17/1699/169810.doc>, ověřeno dne 11. 4. 2013

³³ Portál VV- politický program: <http://www.veciverejne.cz/politicky-program.html>, ověřeno dne 10. 4. 2013.

krokem by byl zákon o obecném referendu. V neposlední řadě se VV ve svém programu zavazují o prosazení přímé volby prezidenta, hejtmanů a starostů, ve které vidí způsob, jak znemožnit politikům utvoření pevných vazeb v rámci systému³⁴.

VV se profilovaly jako strana, která se vyhraňuje vůči stávající politické reprezentaci. Názorným příkladem může být hlavní heslo předvolební kampaně „Konec politických dinosaurů“, které podle VV odkazovalo na skutečnost, že političtí aktéři dlouhodobým působením v politice srostli s veřejnými funkcemi, a zajistili si tak přístup ke korupčním kanálům. Řešení tohoto nešvaru spočívá v posílení osobní zodpovědnosti politika, čehož chce VV dosáhnout již zmiňovanými prvky přímé demokracie.

Za velmi populistické gesto můžeme považovat také podepisování smlouvy mezi poslanci VV a vedením strany, ve které je jasně dáno, že pod hrozbou až sedmimilionové pokuty musí poslanec VV jednat a hlasovat v souladu s vedením strany. Tento závazek ovšem odporuje ústavně zakotvenému principu volného poslaneckého mandátu, jelikož v Ústavě České republiky je výslovně zakotveno, že poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát osobně, v souladu se svým slibem, ale nejsou při tom vázáni žádnými příkazy (Cabada, Vodička, 2011: 329).

Populisticky se jeví i samotné „věčkařství“. Jediný rozdíl mezi „věčkařem“ a „nevěčkařem“ byla možnost hlasování ve stranických referendech. Hlasovat tedy mohl každý, kdo se zaregistroval. Některá referenda byla původně prezentována jako závazná, což časem strana přehodnotila. *„Referenda byla čistě populistická. Otázky se často tvořily tak, aby nebyly příliš konkrétní a strana se nedostala do pasti. Nakonec pro jistotu strana změnila závazná referenda jen na doporučující, což byla podle mne poslední tečka za těmito referendy“*³⁵, hodnotí referenda Jan Zápotocký. VV v rámci referenda předložily i otázku, zda souhlasí se vstupem VV do koalice s ODS a TOP 09. Ze sedmnácti tisíc registrovaných „věčkařů“ hlasovaly necelé čtyři tisíce sympatizantů, ze kterých 78 % hlasovalo pro vládní koalici. Referendum se však muselo opakovat, jelikož poprvé se vyskytly „technické problémy“. Účastníci byli v šoku, když jejich odpověď zněla „NE“, ale přesto se jim ukázalo, že hlasovali pro vznik vlády (Kopecký, 2010). Je také otázka, jak by strana reagovala, kdyby referendum vyznělo negativně pro vstup do vlády. Strana, která získala ve volbách přes půl milionu voličských hlasů, by nakonec nevstoupila do vlády kvůli čtyřem tisícům sympatizantů, o kterých ani strana neví, zda jsou opravdu sympatizanti? Asi těžko. Dále je pak otázka, jestli

³⁴ Politický program VV, str. 5, dostupný na: <http://www.veciverejne.cz/politicky-program.html>, ověřeno dne 5. 4. 2013.

³⁵ Viz rozhovor s Janem Zápotockým.

by bylo možné, aby takový výsledek vznikl, jelikož referenda nepodléhají žádné vnější kontrole, není známo, kolik lidí a jak hlasovalo. Není tedy nic snazšího, než technicky zajistit, aby z referend vzešel takový výsledek, jaký strana potřebuje.

VV jsou tedy ukázkovým příkladem podnikatelského plánu Víta Bárty, který v kombinaci s populismem, selektivní liberalismem a promyšleným politickým marketingem zafungoval na české voliče. „*Věci veřejné jsou případ určité privatizace demokracie ve stranu, která je řízena jako firma a umí skvěle pracovat s politickým marketingem, což je špatně a je to doufejme poučení, jak strana nemá vypadat,*“ shrnuje Jan Zápotocký působení VV na české politické scéně³⁶.

4. SLOBODA A SOLIDARITA

4.1 Vznik strany

Slovenská politická strana Sloboda a Solidarita vznikla 27. února 2009, kdy byla oficiálně zaregistrována na Ministerstvu vnitra Slovenské republiky, jejímž zakladatelem byl i její budoucí předseda Richard Sulík³⁷. O plánech založit novou slovenskou politickou stranu byla společnost informována již v září 2008, prostřednictvím blogu Sulíka.

Ke stejnému datu byl také ustanoven její přípravný výbor, jejímž předsedou se stal právě Sulík. Dalšími členy přípravného výboru byli expert na daně a odvody Jozef Mihál, vědec Robert Mistrík a předseda Mladých liberálů Richard Švihura³⁸. Na rozdíl od České republiky, kde je zapotřebí pro registraci politické strany doložit petici s podpisy jednoho tisíce českých občanů, pro vznik slovenské politické strany musel Sulík předložit seznam až desetitisíců lidí, kteří souhlasí se vznikem politické strany³⁹.

O tom, že nová politická strana bude řazena k pravicově-liberálnímu proudu, se shodli zakládající členové na ustanovujícím kongresu strany, který se konal 28. března 2009 v Bratislavě. Hlavní cíl, který si strana Sloboda a Solidarita na kongresu vytyčila, je důraz na

³⁶ Viz rozhovor s Janem Zápotockým.

³⁷ Výpis z registru stran ministerstva vnitra Slovenské republiky, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/file/1343/V%C3%BDpis%20z%20registra%20str%C3%A1n.pdf>, ověřeno dne 4. 4. 2013.

³⁸ Zakládám stranu, dostupné na: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/171436/Zakladam-stranu.html>, ověřeno dne 3. 4. 2013.

³⁹ Informace o registraci politické strany, dostupné na: <http://www.minv.sk/?informacie-o-registracii-politickej-strany>, ověřeno dne 1. 4. 2013.

osobní a ekonomické svobody, a také být alternativou voličům, kteří jsou znepokojeni tamějšími slovenskými politickými poměry. Kongres zvolil oficiálně Richarda Sulíka předsedou strany, republikovou radu a další orgány strany⁴⁰. Kongres jednoznačně podpořil Jána Oravce, který se stal hlavním kandidátem SaS do následných červnových voleb do Evropského parlamentu⁴¹.

První volby, kterých se strana účastnila, se odehrály 6. června 2009, kdy Slováci volili své zástupce do Evropského parlamentu. SaS sestavila třináctičlennou kandidátku, které vévodil již výše zmíněný Ján Oravec. I když měla SaS měsíc před volbami podle agentury Focus v předvolebních výzkumech jen 2,1%⁴², tak strana nakonec získala 4,71% hlasů⁴³. Ve stejném roce se na Slovensku konaly i volby do krajských zastupitelstev. Strana získala výsledných 5,87% hlasů. Obsadila jeden mandát, a to konkrétně v Bratislavském kraji, kde za stranu usedla Anna Zemanová⁴⁴.

Strana se nijak netajila tím, že soustředění upíná k parlamentním volbám, které se konaly v červnu 2010. S celkem zajímavou předvolební kampaní se SaS dostala do širšího podvědomí slovenských voličů, když se jí během jednoho roku podařilo sehnat čtyři sta tisíc podpisů pro vyhlášení referenda, které se uskutečnilo v září 2010. Voliči v referendu odpovídali na šest otázek, které se týkaly zrušení koncesionářských poplatků, omezení poslanecké imunity, snížení počtu poslanců ze sto padesáti na sto, stanovení maximální ceny vládních limuzín, možnosti voleb přes internet a změny tiskového zákona⁴⁵. Napříč tomu, že otázky v referendu byly voličsky zajímavé a těšily se všeobecné společenské podpoře, tak bylo referendum neplatné, jelikož dorazilo necelých 23 % voličů⁴⁶. Přestože referendum bylo neplatné, slovenský politolog Gregorij Mesežnikov to nepovažuje za neúspěch strany, ba naopak: „*SaS se rozhodně nemůže považovat za tu, která prohrála. 23 procent zúčastněných je argument ve prospěch podpory její pozice.*“⁴⁷.

Díky referendu se dostala do podvědomí voličů a například z průzkumů veřejného mínění je vidět, jak s blížícími se volbami rostou i preference strany. Agentura Median uvádí

⁴⁰ Ustavující kongres SaS, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/ustanovujuci-kongres-strany-sloboda-a-solidarita/98>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

⁴¹ Pravda.sk: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/161187-predsedom-novej-strany-sloboda-a-solidarita-je-richard-sulik/>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

⁴² Focus.sk: http://www.focus-research.sk/files/105_Volby%20do%20EP_maj09.pdf, ověřeno dne 26. 3. 2013.

⁴³ Volby do EP: <http://app.statistics.sk/volbyep2009/sr/tab3.jsp?lang=sk>, ověřeno dne 29. 3. 2013.

⁴⁴ Volby do krajů: <http://app.statistics.sk/vuc2009/sr/tab8d.jsp?lang=sk>, ověřeno dne 29. 3. 2013.

⁴⁵ SaS: <http://www.strana-sas.sk/referendum-sa-blizi.-rozhodovat-mozete-uz-o-mesiac/196>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

⁴⁶ Hnonline.sk: <http://hnonline.sk/slovensko/c1-46496740-koalicia-referendum-obhajuje-podla-smeru-bolo-zbytocne>, ověřeno dne 3. 4. 2013.

⁴⁷ Ivo.sk: <http://www.ivo.sk/6167/sk/aktuality/grigorij-meseznikov-o-vysledkoch-referenda>, ověřeno 3. 4. 2013.

preferenci SaS v prosinci 2009 pouze kolem 2% ⁴⁸, kdežto v květnu 2010 již vyskočily na téměř 10% ⁴⁹. SaS nakonec získala v parlamentních volbách 12,14%, což jí vysloužilo 22 získaných mandátů v Národní radě ⁵⁰. I přesto, že volby vyhrála Ficova strana Smer s necelými 35 %, převahu parlamentních křesel získala čtveřice pravicových stran (SDKÚ, SaS, KDH a Most-Híd), která dopředu odmítla jakoukoli spolupráci se stranou Směr (Prosnan, 2010).

9. července 2010 se stala součástí středopravicové vládní koalice, pod vedením nové premiérky Ivety Radičové⁵¹. Straně se podařilo získat hned čtyři ministerstva- Jozef Mihál, který se stal mimo jiné místopředsedou vlády, obsadil ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny. Ministrem hospodářství se stal Juraj Miško, resort obrany získal Lubomír Galko a Daniel Krajcer obsadil post ministra kultury ⁵².

4. 2 Organizační struktura a členství ve straně

Podle stanov Slobody a Solidarity je strana tvořena několika orgány. Nejvyšším orgánem strany je kongres, který je svoláván předsedou strany jednou ročně. Účastníky kongresu jsou jak zvolení delegáti krajskými volebními shromážděními, tak i členové republikové rady a dozorčí a rozhodčí komise. Základní úlohou kongresu je schválení programu strany, jejich stanov a volba a odvolání předsedy strany.

Republiková rada je nejvyšším orgánem mezi jednotlivými kongresy. Jejimi hlavními úkoly je předkládání návrhu programu strany kongresu, schvalování nových členů či jejich vyloučení, schvalování rozpočtu strany a návrhy stanov strany. Je tvořena předsedou strany a dalšími dvanácti členy, kteří jsou kongresem zvoleni na čtyři roky tak, že každý rok je kongresem obměněna čtvrtina členů (kromě předsedy strany) ⁵³.

Nejvyšším představitelem strany je její předseda, který řídí její politickou činnost a je jejím statutárním orgánem. Je zodpovědný kongresu, kterému předkládá zprávy o činnosti strany. Svolává Republikovou radu a jmenuje a odvolává generálního manažera strany. Je volen kongresem na čtyři roky a může být volen i opětovně. V březnu letošního roku byl kongresem opět zvolen Richard Sulík (Macko, 2013).

⁴⁸ Median.sk: <http://www.median.sk/pdf/PAT2009/PAT1209P.pdf>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

⁴⁹ Median.sk: <http://www.median.sk/pdf/PAT2010/PAT0510P.pdf>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

⁵⁰ Volby do NR SR: http://app.statistics.sk/nrsr_2010/menu/indexV.jsp?lang=sk, ověřeno dne 26. 3. 2013.

⁵¹ Úřad vlády SR: <http://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-09-07-2010-do-04042012/>, ověřeno dne 26. 3. 2013.

⁵² SaS: <http://www.strana-sas.sk/premiera-ministrov-za-stranu-sas/184>, ověřeno 27. 3. 2013.

⁵³ SaS: <http://www.strana-sas.sk/stanovy/26>, ověřeno dne 27. 3. 2013.

Velmi zajímavou kapitolou této strany je otázka jejího členství. I když strana odmítá spojování s elitářstvím, podíváme-li se na její podmínky vzniku členství, objevuje se zde několik neobvyklých prvků. Pro členství musí jedinec splnit následující podmínky: ztotožňuje se s hodnotami a zavazuje se dodržovat etické zásady SaS; nebyl členem KSČ či KSS; nespolupracoval s StB, má čistý trestní rejstřík; musí uvést, ve kterých stranách byl členem; nemá „kostlivce ve skříni“ - není propojen s problémovými osobami; má řádně zabezpečeno financování svých životních nákladů; má zřízen neanonymní a pravidelně aktualizovaný profil na Facebooku ⁵⁴.

Projdeme-li si stanovy jiných slovenských politických stran, např. strana Smer či SDKÚ-DS, nenalezneme v jejich podmínkách členství žádné zmínky o bývalém členství v KSČ či v KSS⁵⁵. K přísným podmínkám členství v SaS Richard Sulík uvedl: „*Není náhoda, že jsme strana odborníků a bez korupčních kauz. Kromě hodnotového vybavení je důležitá i pověst, vnímání morálky, životopis, čím se živí a co dělají*“⁵⁶. Domnívám se, že dalším důvodem tak přísných podmínek může být i to, že strana nechce velkou voličskou základnu a vyhovuje jí, že jsou jejími členy jen ti „vyvolení“, které si strana mezi sebe pustí.

Další zvláštností, co se týče členství ve straně SaS, je samotné podání přihlášky. U strany Směr či SDKÚ-DS stačí poslat vyplněnou přihlášku (jméno, adresa, povolání, předešlé členství), v případě SaS však žadatel musí poslat životopis s fotografií, s motivačním dopisem a s čestným prohlášením. Poté Výbor pro lidské zdroje rozhoduje o přijetí a žadatel musí přijet na osobní pohovor, který se nekoná na místní či krajské organizaci, ale v bratislavském sídle ⁵⁷.

Tento způsob přijímání členů pak zcela odpovídá statistikám o členství strany, uvedené na webových stránkách SaS. K srpnu 2012 měla SaS 288 členů a 580 žadatelů bylo zamítnuto. 70% členů jsou lidé od věku 25-44 let, necelých 40% je z bratislavského regionu a 82% členské základny tvoří muži ⁵⁸. Na jednu stranu se SaS těmito kroky snaží vypadat jako „čistá“ strana, která se zajímá o své členy. Ale v případě, že má vládní koaliční strana necelých tři sta členů, může to značit snahu uzavřené skupiny, která chce být uzavřená a chce si žít svým vlastním vnitrostranickým životem, který nebude narušován „lidmi zvenčí“.

⁵⁴ SaS: <http://www.strana-sas.sk/clenstvo/294>, ověřeno dne 27. 3. 2013.

⁵⁵ SDKU-DS: <http://www.sdku-ds.sk/content/ako-sa-stat-clenom-sdku-ds>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

⁵⁶ Sme.sk: <http://www.sme.sk/c/6351933/sas-bude-pracovat-na-ziskani-novych-clenov.html#ixzz2Pup6FiXd>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

⁵⁷ SaS: <http://www.strana-sas.sk/clenstvo/294>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

⁵⁸ SaS: <http://www.strana-sas.sk/file/2975/Statistika.pdf>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

4. 3 Předseda strany

Předsedou SaS je od jejího zrodu její zakladatel Richard Sulík. Vytvoření nové politické strany však nebylo pro Sulíka první politickou zkušeností. Již v roce 2002, za vlády Mikoláše Dzurindy, oslovil tehdejšího ministra financí Ivana Mikloše se svým návrhem na rovnou daň, který vypracovával v rámci své diplomové práce. Následně se stal Miklošovým poradcem a návrh rovné daně byl slovenskou vládou skutečně přijat v roce 2003. Do politiky se poté vrátil v roce 2006, na post poradce ministra financí Jána Počiatka. Tato spolupráce však neměla dlouhé trvání a na jaře 2007 Sulík tento post opustil⁵⁹.

Opět dal o sobě Sulík vědět začátkem roku 2008, kdy inicioval referendum za zrušení koncesionářských poplatků. Po několika měsících, kdy se podařilo petičnímu výboru sesbírat přes osmdesát tisíc podpisů, však byla tato iniciativa pozastavena. Členové výboru několikrát opakovali, že chtějí především vyvolat společenskou diskuzi, což se stalo nakonec plánovanému referendu osudné. Sám Sulík na svém blogu uvedl: „*Odhadované náklady na referendum (6,6 miliónů eur) je příliš drahý průzkum veřejného mínění.*“⁶⁰ Dalším rizikem tohoto nákladného „průzkumu veřejného mínění“ byla případná voličská neúčast a také výtky na adresu Sulíka, že mu jde jen o zviditelnění v rámci založení nové politické strany⁶¹. I když se plánované referendum neuskutečnilo, Sulík stál i za výzvou „Referendum 2009“, o kterém se zmiňují v předchozí kapitole.

Politický marketingový tah skutečně vyšel a Sulík přivedl svou stranu po volbách 2010 do parlamentu. Post ministra financí, po kterém Sulík toužil⁶², sice neobsadil, ale stal se předsedou Národní rady. Předsedou Parlamentu však nebyl dlouho, jelikož v říjnu 2011 byl Sulík z pozic odvolán. „*Je to daň za principiální postoj, kterou jsem kdykoliv připraven zaplatit,*“⁶³ komentoval Sulík své odvolání. Pro jeho odstoupení z funkce ho jako první vyzvala tehdejší slovenská premiérka Iveta Radičová poté, co kvůli chybějícím hlasům ze SaS nebyl schválený euroval⁶⁴, a následně proto padla vláda. Jelikož Sulík odmítal na svůj post dobrovolně rezignovat, byl nakonec odvolán parlamentem, kdy pro jeho dovolání hlasovalo

⁵⁹ Sulík.sk: <http://web.sulik.sk/index.php?section=20>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

⁶⁰ Blog Richarda Sulíka: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/182323/Referendum-zije.html>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Blog R.Sulíka: SaS vo vláde, dostupné na: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/234722/SaS-vo-vlade.html>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

⁶³ Pravda.sk: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/172098-sdku-kdh-a-most-hid-odstrelili-sulika-pomohol-im-aj-smer/>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

⁶⁴ Tzv. posílení záchranného fondu eurozóny.

115 poslanců ze 150. Novým předsedou parlamentu se následně stal Pavel Hrušovský, který byl do té doby jeho místopředsedou⁶⁵.

Sulík po odvolání z postu předsedy parlamentu začal připravovat svoji stranu na předčasné volby, které se konaly 10. března 2012. Podle očekávání strana padla na hranu volitelnosti a získala jen 5,88% hlasů⁶⁶. Během necelých dvou let tak přišla o 7% hlasů. Za úbytkem hlasů může být pád minulé pravicové vlády, který byl uskutečněn právě politickou stranou Richarda Sulíka. Velký podíl na poklesu hlasů mohla mít kauza „Sasanka“⁶⁷, která se objevila dva měsíce před předčasnými volbami.

V březnu letošního roku se na prešovském kongresu strany konala volba předsedy strany, kde kromě stávajícího předsedy kandidoval na tuto pozici také Jozef Kollár. Kollár je jedním ze zakládajících členů strany. Do boje o předsednické křeslo šel se slovy, že chce stranu přivést opět k dvojcifernému procentuálnímu zisku ve volbách a upozornil, že bez výměny lídra strany to půjde velmi těžko. Sulík však nakonec své předsednictví ve straně těsně obhájil. Volba však byla velmi vyrovnaná a Sulík získal jen o 13 hlasů více než jeho protikandidát (Jesenský, 2013). Tento těsný výsledek může ukazovat o vnitřní rozpolcenosti strany. To, že zvolení staronového předsedy straně spíše uškodí, se domnívá i slovenský politolog Michal Horský: „*Strana s tak minimálním potenciálem členské základny, kde rozdíl ve volbě předsedy představuje ani ne dvě desítky hlasů, se v zásadě i nadále potácí na okraji pětiprocentních preferencí.*“ (Macko, 2013).

4.4 Ideologie strany

Strana Sloboda a Solidarita ve svých stanovách uvádí základní programové zásady a cíle, ve kterých se zavazuje, že bude především prosazovat následující body: zvyšování osobní svobody a odpovědnosti; snižování zasahování veřejné zprávy do života jednotlivce; zvyšování ekonomické svobody a snižování státního přerozdělování; upřednostňování dlouhodobého rozvoje ekonomiky před populistickými rozhodnutími; společnost založenou

⁶⁵ Pravda.sk: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/172098-sdku-kdh-a-most-hid-odstrelili-sulika-pomohol-im-aj-smer/>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

⁶⁶ Volby.sme.sk: <http://volby.sme.sk/c/6295738/vysledky-volieb-2012-ako-hlasovali-ludia-vo-vasej-obci.html>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

⁶⁷ Kauza Sasanka odkrývá rozhovory a psaní SMS zpráv mezi Richardem Sulíkem a Mariánem Kočnerem. Předmětem hovorů byla možná výměna tehdejší premiérky Radičové, ale především volba generálního prokurátora. Z nahrávky vyplývá, že několik poslanců dostalo nabídku úplatku, když ve volbě podpoří Dobroslava Trnku, který nakonec volbu prohrál o jeden jediný hlas, dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/kauza-sasanka-cile-rasi-na-internet-unikly-zaznamy-sulikovy-ch-schuzek-1ml/zahranicni.aspx?c=A120223_192232_zahranicni_aha, ověřeno dne 20. 3. 2013.

na rozmanitosti a respektování menšinových názorů⁶⁸. Z tohoto pohledu můžeme SaS zařadit mezi pravicové liberální strany, které kladou důraz na jednotlivce, ekonomickou svobodu a minimální zásahy státu.

Program strany, který se nazýval „120 nápadů pro lepší život na Slovensku“ byl vcelku rozsáhlý. Byl rozčleněn do dvaceti kapitol a každá kapitola měla svého tzv. odborníka, který se danou problematikou zabýval ve své praxi a zastřešoval danou část programu. Jedním z hlavních bodů programu strany je koncepce odvodového bonusu. Podle této koncepce by měly vzrůst příjmy obyvatelů a především by se měla zvýšit motivace pracovat, jelikož by se dlouhodobě nezaměstnaným lidem vyplatilo pracovat i za minimální mzdu, během které budou mít nárok na celou podporu, která by se začala snižovat až se zvyšováním příjmu. „Důchodový věk“ či „minimální mzda“ ztratí na svém významu. Každý občan si sám zvolí, kdy odejde do důchodu, podle svých vlastních úspor v druhém důchodovém pilíři, jelikož strana chce dále zavést povinnost vstupu do druhého pilíře pro občany od 35 let. Co však tato reforma neřeší, jsou ti jedinci, kteří pracovat nebudou. Co by mohl být problém, především také s vysokým počtem romského obyvatelstva, které na Slovensku stále přibývá (Hájek, 2011). Dále se ve svém programu strana zavazuje nezvyšovat stávající daně a nové daně ani nezavádět. Ekonomický liberalismus můžeme vidět i ve snaze o schválení ústavního zákona o vyrovnaném rozpočtu.

I když byl Sulík známý především jako ekonom a jeho strana se zabývala hlavně ekonomickými otázkami, své místo v programu strany našla i další témata. Liberální hodnoty nalezneme nejen v ekonomické části programu, ale například i v části programu, nazvané „Osobní svobody“. SaS navrhuje zavedení nového institutu pro páry stejného pohlaví, který by jim ukládal vyživovací povinnost, páry by po sobě mohly dědit, ale nesměly by adoptovat děti. V této části programu se také nachází velmi kontroverzní bod, a tím je dekriminlizace marihuany. Strana chce držení marihuany překvalifikovat z trestného činu na přestupek⁶⁹.

4.5 Populismus

Budeme-li pracovat s výše zmíněnou charakteristikou populistické strany, od Havlíka a Pinkové, kteří populistickou stranou nazvali takovou, která se nepřiklání k jasné ideologické vyhraněnosti a klade důraz především na protest vůči stávající politické elitě, nebude přiřazení SaS k populistické straně tak jednoznačné, jako tomu bylo u českých VV.

⁶⁸ Stanovy SaS: <http://www.strana-sas.sk/stanovy/26>, ověřeno dne 29. 3. 2013.

⁶⁹ Program SaS, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/program/16>, ověřeno dne 10. 3. 2013.

Strana SaS se totiž vehementně řadí mezi pravicové strany s liberálním myšlením a ekonomickým programem. Svobodu jednotlivce považují za základní hodnotu a za možnost jednotlivce se plnohodnotně realizovat bez ohledu na jeho osobitost. V čem ale spočívá plnohodnotné realizování jednotlivce? V tom, že jednotlivec smí užívat a pěstovat marihuanu? Mně osobně to spíše přijde jako snaha o image strany, která je nová, moderní, liberální, otevřená novým tématům a v samotném důsledku i populistická.

Podobné je to s otázkou, týkající se romské části obyvatelstva. Svoboda jednotlivce prosazovaná stranou SaS, ve které klade důraz na to, že: *“Není důležité, zda tyto osobitosti vyplývají z pohlaví, víry, rasy, příslušnosti k etnické skupině či sociálního původu.”*⁷⁰, ztrácí na svém významu, když o pár odstavců níže zavede pro romské obyvatelstvo termín „sociálně vyloučené společenství“⁷¹. Z Romů tak de facto udělala „vyloučené jedince“, kterým chce např. pomoci tím, že v případě docházky romského žáka na střední škole dostane stipendium v podobě poloviny minimální mzdy⁷². Strana tedy nejprve zahraje na citlivou slovenskou notu, v podobě romské problematiky, poté Romy označí termínem „sociálně vyloučené společenství“ a nakonec chce romské studenty zvýhodnit středoškolským stipendiem, což si myslím, že jim ve studentském kolektivu nepomůže, spíše naopak.

Domnívám se však, že za populistické gesto strany můžeme považovat její referendum z roku 2009, na kterém si de facto postavila svoji předvolební kampaň. Jak jsem již výše psala, referendum se týkalo šesti otázek. Pro ukázkou populismu jsem si vybrala zrušení koncesionářských poplatků. Zrušením těchto poplatků totiž bude veřejnoprávní televize a rozhlas placená ze státního rozpočtu a reálně hrozí, že bude tak mnohem více závislá na politické moci (Okoličániová, 2010). Největším populismem v této otázce ale je to, že lidé sice nebudou platit roční poplatky, ale tím, že financování půjde ze státního rozpočtu, tak to ve výsledku daňoví poplatníci zaplatí tak jako tak. Jen ne přímo, ale přes jiné daně či zrušením jiných sociálních služeb, které stát poskytuje.

Nemenší populismus se podle mého názoru skrývá za dosazováním lidí na kandidátku strany. SaS se prezentuje jako strana odborníků. Do krajských voleb v roce 2009 však Sulík vyhlásil na svém blogu téměř inzerát, ve kterém nabízí místo na kandidátní listině lidem, kterým „záleží na věcech veřejných“⁷³. Podobné to bylo i ve volbách do Národní rady v roce 2010, kdy strana přizvala na svoji kandidátku občanské sdružení Obyčajní ľudia. Nejen, že se

⁷⁰ SaS: <http://www.strana-sas.sk/osobne-slobody/35>, ověřeno dne 10. 3. 2013.

⁷¹ SaS: <http://www.strana-sas.sk/socialne-vylucene-spolocenstva/49>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Blog Richarda Sulíka: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/201738/Veci-verejne-Vam-nie-su-lahostajne-Kandidujte-za-poslanca-do-VUC.html>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

kandidáti tohoto sdružení prokroužkovali z posledních míst na přední příčky kandidátky, ale hlavně měli téměř opačné programové cíle než SaS, jelikož sdružení je proti potratům, proti registrovanému partnerství, proti drogám, za jejichž užívání chce tvrdé tresty (Vávrová, 2010). Tento krok SaS vyznívá spíše tak, že křečovitě potřebovala zaplnit kandidátní listinu, než že dbala na odbornost a ideovou shodu.

Zajímavé je také dosazení Lucie Nicholsonové na post státní tajemnice ministerstva práce. Ve straně SaS vypracovávala program pro sekci „Sociálně odkázané společenství“, ale se svým vzděláním (dokončené gymnázium, poté práce novinářky) se může jen těžko řadit k odborníkům na danou problematiku. Podobná „rezignace“ na odborníky přišla s kandidaturou Daniela Krajcera, nejpoblábnějšího moderátora na Slovensku⁷⁴. SaS se tedy prohlašuje za stranu odborníků, ale ve skutečnosti své odbornictví zaprodává známým osobnostem a pseudoodborníkům.

S obsazováním funkcí na ministerstvech měla SaS problémy také kvůli své nízké členské základně. Když se strana v roce 2010 dostala do vlády, tak neměla dost vhodných odborníků, které by na ministerstva poslala. Richard Sulík sháněl vhodné lidi i přes maily, když oslovoval své členy, jestli nemají zájem o funkce (Kováč, 2012). Koneckonců, i samotné členství v SaS je na pováženou. Vedle zvučných proslovů o tom, že strana nebude spolupracovat s bývalými „estébáky“ a komunisty, že je stranou „čistou“, složenou z „čestných lidí a odborníků“, tu máme skutečnost, že počet jejích členů se blíží ke třem stům. O podmínkách vstupu členství, jakým je např. aktivní profil na Facebooku, jsem se již zde zmiňovala. Dalším možným pohledem na skrovný počet členů může být otázka existence vnitrostranické demokracie a kontroly. Strana může díky své struktuře členů působit spíše jako uzavřená skupina „bratislavských mladých mužů“⁷⁵, která prosazuje jen své parciální zájmy. Podobné je to s vnitrostranickým chodem strany. Podíváme-li se na počet členů ostatních slovenských stran⁷⁶, je oproti SaS výrazně vyšší, a tedy i volba stranického vedení by měla být více demokratická.

⁷⁴ SaS: <http://www.strana-sas.sk/daniel-krajcer-kandiduje-za-stranu-sloboda-a-solidarita/104>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

⁷⁵ Viz. struktura členů strany- 82% mužů, 70% členů je ve věku od 25-40let, 40% členů je z Bratislavy.

⁷⁶ HZDS má okolo 19-ti tisíc členů, Směr okolo 16-ti tisíc, KDH okolo 14-ti tisíc, Most-Híd má cca 4 tisíce členů. Počty členů jsou jen orientační, uváděné v červnu 2010, ale v porovnání s množstvím členů SaS jsou nesrovnatelně vyšší, dostupné na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/174700-stranam-ubudaju-clenovia-novych-vsak-nechcu/>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

5. SPOLEČNÉ ZNAKY VĚCÍ VEŘEJNÝCH A SLOBODY A SOLIDARITY

V předchozích dvou kapitolách jsem se snažila o analýzu těchto dvou politických stran. V závěrečné kapitole své práce se zaměřím na srovnání některých společných znaků těchto stran, na příčiny jejich vzniku a na jejich role, které sehrávají v daných stranických systémech. VV a SaS jsou strany, které jsou si svým způsobem velmi podobné. Do podvědomí široké veřejnosti se dostaly celkem krátce před parlamentními volbami, ve kterých hned poprvé získaly slušný volební výsledek, díky kterému se účastnily koaliční vlády. Pro porovnání podobných znaků, které se u těchto dvou politických stran objevují, jsem si vybrala následující prvky - lídra strany, členství ve straně a rozkol strany.

5.1 Lídr strany

Pro každou politickou stranu, především pro nově vzniklou, je hlavní osobností její předseda. V případě, že se skutečně jedná o zcela novou politickou stranu, která musí především lidi zaujmout a strhnout na sebe mediální pozornost, může výběr jejího předsedy sklouznout k marketingovému tahu.

Tímto příkladem mohou být VV, které proslavil její předseda Radek John. Domnívám se, že výběr tohoto předsedy byl z marketingového hlediska výborným tahem, jelikož John byl díky svému dlouholetému televiznímu a novinářskému působení brán jako osoba s určitým morálním kreditem. Skutečnost, že John neměl dosavadní politické zkušenosti, mohla být brána pozitivně, jelikož nebyl spojován s žádnými politickými kauzami. O to silnější pak bylo vystřízlivění, když se na veřejnost začínaly dostávat informace o tom, že John je jen „papírovým“ předsedou a skutečným lídrem strany je Vít Bárta. VV tedy můžeme brát jako ukázkou toho, jak lze politicky využít známé osobnosti, která se stranou spojí své jméno, veřejně ji zastupuje, zvýší jí předvolební preference a přitom ani není oprávněna podepisovat právní dokumenty (Vadlejchová, 2010).

Typičtější ukázkou stranického předsedy je vidět u SaS, která byla Richardem Sulíkem jak založena, tak i vedena a jedná se tedy o faktického lídra strany. Na rozdíl od Johna nebyl Sulík úplným politickým nováčkem, jelikož své první politické zkušenosti získal jako poradce ministrů financí. Další odlišnost mezi Sulíkem a Johnem nalezneme i v jejich popularitě. Sulík nikdy nepatřil k oblíbeným slovenským politikům. Podle slovenské agentury Focus důvěřovaly v únoru 2010 Sulíkovi jen 3% dotázaných. Což je velmi nízká podpora oproti té,

keré se na začátku svého předsednictví těšil John. Zajímavé ale je, že na rozdíl od Johna, kterému popularita po volbách strmě klesla, Richardovi Sulíkovi mírně stoupla, a v roce 2012 se jeho důvěryhodnost dokonce zvýšila na 7% ⁷⁷. Tato podpora není pro předsedu politické strany, která je v parlamentu, nikterak vysoká, ale má zvyšující se tendenci. Dále na SaS vidíme, že její úspěšnost ve volbách v roce 2010 není přímo spojená s osobou předsedy strany, jako tomu bylo u VV. Ale na druhou stranu byla část voličů SaS, které Sulík oslovil svým nevšedním vystupováním, které se odlišovalo od typického diplomatického chování ostatních politiků. Také nebyl zdatným diskutérem a jeho chování často hraničilo až s určitou neohrabaností, ale i takové prvky chování mohou najít zalíbení u lidí (Hynčica, 2011: 88-89). Z toho můžeme odvodit, že na rozdíl od VV, které svoji kampaň z velké části postavily právě na Johnovi, SaS oslovila své voliče např. jejich programem či populistickým předvolebním referendem.

5.2 Členství ve straně

Členství u těchto politických stran je oproti jiným stranám, které se nacházejí v daných stranických systémech, velmi netypické, a to především přísnými podmínkami, které musí členové splnit. Obě strany vylučují členství ve straně v případě, když byl člen v minulosti členem KSČ (popřípadě KSS, KSČM). Dále požadují od členů dodržování etických kodexů, podepsání o bezdužnosti a trestní bezúhonnost. Tyto požadavky jsou pro obě strany shodné. Každá ze stran pak má i svá členská specifika.

U Věcí veřejných je to např. čekatelská fáze, což je zcela nový fenomén ve stranické politice, díky kterému člen musí několik měsíců čekat, než strana rozhodne, zda ho vůbec přijme. Mnoho potenciálních členů může tato podmínka předem odradit. Ukázalo se však, že tyto podmínky a čekatelská fáze není až tak nepřekonatelnou překážkou a v případě, že se daný člen straně hodí či má o jeho členství zájem, lze přeskočit tuto fázi ⁷⁸, nedodat životopis ani trestní rejstřík. Za ukázkou tohoto „dvojího metru“ může být tedy skutečnost, že existuje jedna verze členských podmínek, která je předkládána veřejnosti a druhá verze, která se hodí samotné straně. Tento druh populismu VV dokonaly registrovanými příznivci strany, tzv. „věčkaři“. Lidem, o kterých strana neměla žádné informace o jejich ideovém zaměření, pod taktovkou nabídky přímé demokracie daly možnost účastnit se stranických referend,

⁷⁷ IVO: Lipšicovi a Sulíkovi stúpila dôveryhodnosť od vlašajška najviac, dostupné na: <http://www.ivo.sk/6733/sk/aktuality/olga-gyarfasova-o-doveryhodnosti-politikov-v-ociach-verejnosti-pre-agenturu-sita>, ověřeno dne 16. 4. 2013.

⁷⁸ Viz rozhovor s Janem Zápotockým.

jejímiž výsledky se bude strana řídit. Nejen že otázky v referendech byly silně populistické, takže se dal očekávat dopředu jejich výsledek, ale strana se jimi nakonec ani sama neřídila.

SaS nemá žádnou čekatelskou fázi ani systém registrovaných příznivců. Za to její podmínky členství jsou ještě přísnější. Kromě výše vypsanych podmínek, které má shodné s VV, SaS klade důraz i na finanční zajištění členů. Člen strany tak musí mít zajištěné financování životních nákladů či nesmí být dlužníkem pojišťovně. Trošku až úsměvně zní teze o tom, že člen nesmí mít „kostlivce ve skříni“, tedy nesmí být napojen na problémové osoby. Je otázkou, kdo bude určovat, koho za „kostlivce ve skříni“ považovat a koho nikoli. Nemluvě o podmínce vlastnění aktivního profilu na Facebooku, čímž dopředu vyřadí spoustu potenciálních členů, kteří buď tento profil nemají, nebo nechtějí dávat svůj osobní profil, ze kterého lze vyčíst mnoho o soukromém životě uživatele, straně k dispozici.

Zajímavý je také úbytek členů VV. Ke konci roku 2010 měly VV přes šestnáct set členů (Válková, 2011), kdežto v polovině roku 2012 již jen kolem osmi set. „*Věci veřejné nedodržely jediný slib ze své předvolební kampaně*“, uvádí důvod odchodu členů politolog Zdeněk Zbořil. Dalšími důvody pak mohou být skandály a zklamání z politiky této strany (Válková, 2012). S tímto problémem se však nepotýká SaS. Této straně totiž členové neubývají, ale dokonce mírně přibývají. Po předčasných volbách v roce 2012 strana, i přes své přísné podmínky, přijala dvacet pět nových členů (Stupňan, 2012). Velký vliv na tato čísla může mít fakt, že SaS se v roce 2012 dostala podruhé do parlamentu a je tendence členů vstupovat spíše do parlamentních stran než do stran typu VV, která je dle průzkumů již dva roky pod hranicí volitelnosti (Kunštát, 2013).

5.3 Rozkol strany

Přesto, že SaS a VV jsou novými stranami, již nyní jsme svědky rozkolů těchto stran v podobě odchodů jejich poslanců, kteří zakládají nové politické strany či občanská sdružení. V rámci VV jde o odchod několika poslanců v čele s Karolínou Peake, kteří založili novou politickou stranu LIDEM a v případě SaS jde o Obyčejní l'udia a nezávislé osobnosti (dále jen OL'a NO) a občanské sdružení Liberárna dohoda, které založili poslanci SaS v čele s Jozefem Kollárem.

Politickou stranu LIDEM založila bývalá poslankyně VV Karolína Peake poté, co vystoupila z Věcí veřejných. „*Nemůžu již nadále souhlasit s prosazovaným politickým stylem destrukce a nesrozumitelných kroků,*“ odůvodnila Peake svůj odchod z VV (Kopecký, 2012). Karolínu Peake následovali další poslanci z VV, kteří vyjádřili zájem o vznik nové politické

platformy pod jejím vedením. Na konci dubna 2012 byla straně vypovězena koaliční smlouva a John ohlásil odchod strany do konstruktivní opozice (Jiříčka, 2012). Na české politické scéně tedy došlo k zajímavému momentu, kdy je součástí vlády strana, která se narychlo vyčlenila z „potápějící se lodi VV“ a která zároveň neprošla volbami.

Podobným případem je slovenská politická strana Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti. V parlamentních volbách v roce 2010 kandidovalo hnutí Obyčajní ľudia na kandidátce SaS a získalo v parlamentě čtyři poslance. Přesto, že jejich čtyři kandidáti kandidovali na posledních místech kandidátky, tak se „prokroužkovali“ mezi prvních sedm kandidátů (Mičko, 2010). Již tehdy však hnutí vyhrožovalo odchodem z poslaneckého klubu, jelikož Igoru Matovičovi, který byl hlavní postavou tohoto hnutí, se nelíbilo, že koalice nebere ohled na jejich programové požadavky. Vládě tak hrozilo, že by mohla být menšinová, a Sulík proto vyjednal dohodu s Matovičem, že jejich požadavky se objeví při aktualizaci vládního programu (Stupňan, 2010). Matovič byl však nakonec z poslaneckého klubu SaS vyloučen a v listopadu roku 2011 zaregistroval na ministerstvu vnitra novou politickou stranu ⁷⁹. V předčasných volbách v roce 2012 se OL' a NO podařilo získat 8,55%, což je o tři procenta více, než se podařilo získat SaS, a stali se tak třetí nejsilnější parlamentní stranou ⁸⁰. Další politickou ránou pro stranu SaS byl odchod Jozefa Kollára, neúspěšného kandidáta na předsedu strany, se kterým další čtyři poslanci SaS zakládají občanské sdružení Liberálna dohoda. *„Neakceptovatelný styl komunikace, absence dodržování chlapského slova a neakceptovatelný styl vedení lidí,“* takto zdůvodňuje Kollár svůj odchod ze SaS. I když se Sulík staví k situaci ve straně pozitivně, politolog Miroslav Kusý jeho optimismus nesdílí: *„Musel by se stát zázrak, aby se Sulík při své neústupnosti mohl vrátit po volbách v roce 2016“*. Podobného názoru je i další politolog, Michal Horský: *„SaS se odchodem pěti poslanců dostala do stádia klinické smrti. Stranička, která parazitovala na stranickém politickém systému pár desítkami členů, neodvratně směřuje do parlamentního propadení, a tím i ke konci svojí existence“* (Stupňan, 2013).

⁷⁹ Aktuality.sk: <http://www.aktuality.sk/clanok/197069/matovic-zaregistroval-stranu-obycajni-ludia-a-nezavisle-osobnosti/>, ověřeno dne 9. 4. 2013.

⁸⁰ Pravda.sk: <http://spravy.pravda.sk/volby/clanok/243959-uvk-potvrdila-predbezne-vysledky-smer-je-oficialnym-vitazom-volieb/>, ověřeno dne 10. 4. 2013.

5.4 Příčiny vzniku stran a jejich role ve stranických systémech

V této závěrečné kapitole se pokusím shrnout předešlá zjištění o VV a SaS, ke kterým jsem došla v předcházejících částech práce. Zároveň se zde více zaměřím na jejich příčiny vzniku a role, které v daných stranických systémech zaujímají.

Pro český i slovenský stranický systém je zásadní rok 1989, jelikož byly po celou dobu komunistického režimu zcela paralyzovány. Po tomto roce se mohl stranický systém opět zaktivovat. I přes nedůvěru k politickým stranám, která vznikla během období komunistické éry, začaly být nové politické strany zakládány bezprostředně po pádu bývalého režimu (Šanc, 2005: 109). I když v letech 1990-1992 bylo ve Federálním shromáždění celkem 27 politických stran a politických seskupení, český stranický systém poměrně rychle dozrával. Především se stabilizovala identifikace voličů s politickými stranami a také počet stran v parlamentu se rapidně snížil. Můžeme tedy říci, že český stranický systém se v 90. letech zkonsolidoval, kdy se etablovaly dva hlavní stranické póly a ostatní relevantní strany se vymezily na ose levice-pravice (Hloušek, 2005: 444).

Také Slovensko zažilo explozivní vznik mnoha nových politických stran. Po červnových volbách v roce 1990 vládla koalice ve složení - Veřejnost proti násilí (VPN), Demokratická strana (DS) a Křesťanskodemokratické hnutí (KDH). Vládní koalice se ale potýkala s narůstajícími spory, za kterými často stál charismatický Vladimír Mečiar, který později založil svoji novou stranu Hnutí za demokratické Slovensko (HZDS), která se stala trvalým dominantním prvkem stranického systému (Kopeček, 2003: 154-161). Na rozdíl od českého stranického systému, kde se politická soutěž odehrávala na klasické ose levice-pravice, na Slovensku se vytvořily dva odlišné politické tábory - mečiarovský a antimečiarovský, které měly rozdílné preference politických hodnot (Kopeček, 2004: 374).

Pro oba stranické systémy je celkem charakteristické, že se téměř s každými volbami dostávají do parlamentu nové politické strany. *„Je to důsledkem toho, že v demokratickém režimu žijeme jen dvacet roků a není tu ustálená politická scéna ve smyslu, že jsou dvě či tři silné politické strany a maximálně nějaká čtvrtá do počtu. Vždy je tu snaha dostat se na politické výsluní prostřednictvím nové strany a nového obsahu,“* vysvětluje socioložka Sylvia Porubánová (Kováč, 2012).

I když existuje mnoho definic politických stran. Ve všech definicích se zdůrazňuje jeden společný rys, a tím je usilování o dobytí a vykonávání moci (Kubát, 2007: 211). A právě touha po dobytí a získání moci je u těchto stran možná citelnější než u ostatních stran. Přesto, že VV vznikly již v roce 2002, tak z Bártova tajného plánu jasně vyplývá, že byly především

prostředkem pro napojení bývalých zaměstnanců z ABL na veřejný sektor a pro vybudování stabilní ekonomické a politické moci.⁸¹ Podobné je to i se slovenskou SaS, která byla založena čtyřmi podnikateli rok před volbami. SaS neměla žádnou členskou základnu. Neměla ani dostatek lidí na sestavení kandidátní listiny, což vyřešila téměř až „inzerátem“, kde nabízela své kandidátní pozice „všem lidem, kterým záleží na věcech veřejných, a také přizváním na společnou kandidátku hnutí, které mělo zcela jiné politické hodnoty.

Zaměřím-li se na role, které tyto dvě strany hrají v daných stranických systémech, zmíním zde definiční přístup od G. Smitha, který klasifikoval tři typy malých stran podle toho, jaké je jejich umístění na ose levice-pravice. Prvním typem je marginální strana, která se nachází na konci osy levice-pravice, její koaliční potenciál je velmi nízký a většinou je přívěškem jiné velké strany. Pantová strana se nachází ve středu osy a její koaliční potenciál je vysoký. Posledním typem je odtržená strana, kterou nelze umístit na osu levice-pravice a nachází se mimo hlavní politickou soutěž (Kubát, 2007: 234-235).

Budu-li se snažit přiřadit VV k jednomu ze Smithova typu, nabízí se zde role pantové strany. Především nyní, když již není ve vládní koalici, splňuje charakteristiku pantové strany tím, že se nachází ve středu osy levice-pravice a umísťuje se mezi dvěma velkými stranami. Role VV se zvětšuje i tím, že dnešní vládní koalice nemá nikterak velkou většinu v parlamentu a VV se tedy mohou dle svých potřeb při hlasování přiklánět k vládní koalici či naopak k opozici.

Přiřazení SaS ke Smithově typologii již není tak jednoznačné. Zajisté není typ odtržené ani pantové strany. U marginální strany splňuje to, že se nachází spíše na konci osy levice-pravice než ve středu. Také její koaliční potenciál je v nynější politické situaci, kdy je u moci Smer, který má zajištěnou většinu v parlamentu, celkem nízký. SaS se sice dostala podruhé do parlamentu a vyhnula se tak nálepce „strana na jedno volební období“, ale její zisk byl velmi nízký (5,8%) a je nyní nejmenší stranou v Národní radě.

⁸¹ Viz Strategie 2009-2014.

6. ZÁVĚR

Tato práce se zabývala fenoménem vzniku nových politických stran. Byla zde zkoumána česká politická strana Věci veřejné a slovenská politická strana Sloboda a Solidarita. I když se jedná o nové strany, úspěšně kandidovaly ve volbách v roce 2010 a poté se staly součástí vládních koalic. Časové vymezení této práce bylo především od roku 2009, kdy se obě strany dostaly do podvědomí širší veřejnosti, až po současnost, kdy VV i SaS prochází vnitrostranickou krizí.

Cílem této práce bylo analyzovat vznik těchto stran, jejich vývoj a vnitřní fungování. Práce se také zaměřila na členství v těchto stranách, jelikož je oproti jiným stranám velmi specifické. Dále zde byla zkoumána pozice lídra strany, ideologie strany a možné populistické kroky, které dovedly tyto strany k jejím volebním výsledkům. Hlavní otázkou této práce bylo, jaká je příčina vzniku těchto stran a jakou roli sehrávají v daných stranických systémech.

V teoretické části byla představena vývojová typologie vzniku stran od významných politologů Richarda Katze a Petera Maira. Velký prostor je zde věnován především jejich typu kartelové strany, jelikož jsou zde shledány podobné prvky jako u VV a SaS. Společným rysem těchto dvou stran a kartelové strany může být velmi malá členská základna, dominantní postavení stranického vedení a dobře zvládnutý politický marketing.

Ve druhé a třetí kapitole jsem se zabývala jednotlivými stranami. Popisovala jsem zde vznik a vývoj VV a SaS. Větší prostor zde dostalo členství v těchto stranách, jelikož je velmi nestandardní, podobně jako tzv. „véčkaři“ či čekatelská fáze, která se objevuje u VV. SaS je zajímavá tím, že její podmínky pro vstup do členství jsou ještě přísnější, než u VV. SaS tak díky tomu působí až jako uzavřená elitní skupina, která mezi sebe nechce přijímat prostý lid. Dále jsem také zkoumala předsedy jednotlivých stran. Věnovala jsem se politickému marketingu v podobě Radka Johna, který straně zajistil mnoho preferencí, ale ve skutečnosti měl ve straně velmi omezené pravomoci. Proto jsem se zde zmínila i o Vítu Bártovi, který je faktickým lídrem VV. Popsala jsem napojení strany na Bártovu firmu ABL a také záměry, které Bárta se stranou měl. Neopomněla jsem ani populismus, který se vyskytoval u obou stran, i když každá strana využívala jiné populistické prostředky. U SaS můžeme za populismus považovat především její referendum, na kterém si postavila předvolební kampaň a také její odkazování na odbornost strany, kterou jsem se v této práci snažila několika konkrétními příklady vyvrátit. U VV byl zřetelný populismus např. v jejich „véčkařství“, ve kterém strana nabídla iluzi o přímé demokracii v podobě stranických referend, jejichž výsledky však nebyly pro stranu závazné.

V závěrečné kapitole jsem srovnávala podobné rysy VV a SaS. Předseda SaS Richard Sulík se od předsedy VV lišil především v tom, že je skutečným lídrem strany, který ji založil a stále stojí v jejím čele. Naproti tomu zde máme „papírového“ předsedu Radka Johna, který byl ideální osobou pro získání voličů, kteří měli Johna spojeného s určitým morálním kreditem, který získal především díky svému televiznímu pořadu. V pozadí mezitím stál Vít Bárta, který byl skutečným lídrem VV a který si ze strany udělal politickou mocenskou základnu. V příloze této práce je přepis Bártovo tajného plánu, který poodkrývá skutečné záměry Víta Bárty. Dále jsem se ve čtvrté kapitole věnovala rozkolu, který postihl VV i SaS. I přesto, že tyto strany celorepublikově působí jen necelé tři roky, prošly si již několika krizemi, které vyústily v odchod jejich poslanců a ve vznik nových politických stran. V případě SaS dokonce nově vzniklá politická strana získala v předčasných volbách lepší volební výsledek.

Zkoumání těchto stran mi dalo možnost zamyslet se nad možnými příčinami vzniku těchto stran. I když VV fungovaly od roku 2002 na lokální úrovni, byly nakonec použity Vítem Bártou jako nástroj pro získání ekonomické a politické moci, díky kterému se dostal k postům ve veřejném sektoru. SaS byla založena podnikateli, kteří neměli žádné politické zkušenosti ani lidi vhodné na kandidátní listiny, ale díky populistickému referendu se strana dostala do širšího podvědomí veřejnosti. Domnívám se tedy, že u těchto stran platí definice politické strany jako touhy po získání a prosazování moci mnohem více, než u jiných politických stran.

Co se týče rolí, které VV a SaS sehrávají v daných stranických systémech, použila jsem definiční přístup G.Smithe, který ve svém konceptu klasifikoval tři základní typy malých politických stran. Po srovnání současného postavení VV a SaS (nejsou již vládními stranami a jejich poslanecké zastoupení v parlamentu je velmi nízké) s definovanými typy stran, jsem došla k závěru, že VV můžeme klasifikovat jako pantovou stranu a SaS lze z této klasifikace přiřadit spíše k marginální straně.

Při analyzování těchto dvou stran jsem zjistila, že VV a SaS mají mnohé společného. Obě strany vznikly (nebudeme-li počítat lokální působení VV v Praze) krátce před volbami 2010, ve kterých získaly přes 10% hlasů. Ani jedna z těchto stran nemá silnou členskou základnu a se svými přísnými podmínkami spíše vyznávají tak, že ani velkou členskou základnu mít nechtějí. SaS i VV využily několik populistických gest, které strany mohly přivést k jejich volebnímu výsledku a zároveň i obě strany prochází vnitrostranickou krizí. Na rozdíl od VV, SaS prošla podruhé do parlamentu a nestala se z ní tak strana „na jedno volební období“. Vzhledem ale k jejímu volebnímu zisku, který se pohyboval kolem 5%, není její pozice v parlamentu ideální. VV se zatím podruhé neúčastnili voleb, jelikož řádné parlamentní volby se budou v České republice konat příští rok. Všechny průzkumy však naznačují, že šance na

volební úspěch VV je minimální. Již od dubna 2011 se její preference pohybují hluboko pod 5%. Strany se odlišují v otázce lídra strany, kdy u SaS byl vždy předsedou Sulík, který byl se stranou od jejího založení silně spjat. Naopak VV mají několik měsíců „staronového“ předsedu, Víta Bárta, který byl dlouhou dobu ve stínu mediálně oblíbeného Radka Johna. Podobně se strany odlišují i v jejich ideologiích, protože SaS se vždy hlásila k pravicovému liberalismu, kdežto VV se snažily být středovou stranou, která čerpala z pravicových i z levicových hodnot.

Jelikož tyto politické strany vznikly relativně nedávno, není k dostání mnoho publikací, které by se jimi zabíraly. Z tohoto důvodu velká část této práce čerpala především z aktuálního internetového zpravodajství, z novinových článků a odborných časopisů. Velkým informačním přínosem mi byl také rozhovor s Janem Zápotockým, který je bývalým zaměstnancem, členem a kandidátem VV, a věřím, že pohled člověka, který měl se stranou VV a jejím chodem osobní zkušenost, obohatí i tuto práci.

7. SEZNAM LITERATURY

Publikace:

CABADA, L., VODIČKA, K. (2011): *Politický systém České republiky*. Portál, Praha.

BALÍK, S. (2010): *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno.

DOLEJŠÍ, V. : 2008: *Bárta sepsal detailní plán, jak ovládne politiku*. Mladá fronta DNES, vydáno 8. 4. 2011, str. 8.

FIALA, P., STRMISKA, M. (2009): *Teorie politických stran*. Společnost pro odbornou literaturu- Barrister & Principal, Brno.

HAVLÍK, V. (2010): *Politické strany a jejich systém v letech 2006-2010*. IN: BALÍK, S.: *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno.

HAVLÍK, V., PINKOVÁ, A. (2012): *Populisté, protestní strany, outsideri? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran*. Rexter, č.2.

HLOUŠEK, V. (2005): *Česko*. IN: STRMISKA, M., HLOUŠEK, V., KOPEČEL, L., CHYTILEK, R., *Politické strany moderní Evropy*. Portál, Praha.

HLOUŠEK, V. (2012): *Věci veřejné: Politické podnikání strany typu firmy*. Politologický časopis, č. 4.

JARMARA, T. (2011): *Evoluční přístup ke studiu politických stran: strana kartelu*. Slovak Journal of Political Sciences, č. 2.

KATZ, R., MAIR, P. (2002): *Ascendancy of the Party in Public Office: Party Organizational Change in Twentieth-Century Democracies*. In: Gunther, R., Montaro, J., Linz, J. J.: *Political parties: old concepts and new challenges*. Oxford.

KATZ, R., MAIR, P. (1995): *Changing models of party, organizations and party democracy. The emergency of cartel party.* Party Politics, č. 1.

KLÍMA, M. (1996): *Strany kartelového typu.* Politologický časopis, č. 1.

KLÍMA, M. (1996a): „Catch-all“ strany O.Kirchheimera- strana univerzálního typu. Politologický časopis, č. 3.

KLÍMA, M. (2003): *Volby a politické strany v moderních demokraciích.* Radix, Praha.

KOPEČEK, L. (2005): *Politické strany a stranické systémy ve srovnávací a teoretické perspektivě.* IN: STRMISKA, M., HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L., CHYTILEK, R., *Politické strany moderní Evropy.* Portál, Praha.

KOPEČEK, L. (2004): *Slovensko.* IN: KUBÁT, M. (eds.), *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy.* EUROLEX BOHEMIA, Praha.

KOPEČEK, L. (2003): *Stranický systém Slovenska.* IN: FIALA, P., HERBUT, R.(eds.), *Středoevropské systémy politických stran.* Masarykova univerzita, Brno.

KUBÁT, M. (2007): *Politici aktéři-zájmové skupiny a politické strany.* IN: CABADA, L., KUBÁT, M. (eds.), *Úvod do studia politické vědy.* Aleš Čeněk, Plzeň.

KUBÁT, M. (2007): *Stranické systémy.* IN: CABADA, L., KUBÁT, M. (eds.), *Úvod do studia politické vědy.* Aleš Čeněk, Plzeň.

LAUDER, S. (2010): *Supernova John.* Respekt, č. 8.

NOVÁK, M. (1997): *Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávání.* Sociologické nakladatelství, Praha.

SARTORI, G. (2005): *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu.* Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno.

ŠANC, D. (2005): *Český stranický systém po roce 1989*. IN: CABADA, L., ŠANC, D., *Český stranický systém ve 20. století*. Aleš Čeněk, Plzeň.

Internetové články:

BROŽOVÁ, K. (2012): *Věci veřejné jsou bez nápadu. Rezignovaly na referenda*. Týden.cz, 23. 9. 2012, online text dostupný na: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/veci-verejne-jsou-bez-napadu-rezignovaly-na-referenda_246717.html, ověřeno dne 14. 3. 2013.

HÁJEK, M. (2011): *Romové zaplavují Slovensko*. Eurozprávy.cz, 6. 2. 2011, online text dostupný na: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/22502-romove-zaplavuji-slovensko/>, ověřeno dne 13. 3. 2013.

JESENSKÝ, M. (2013): *Sulík zostáva šéfom SaS, Kollár má podmienky spolupráce*. Sme.sk, 16. 3. 2013, online text dostupný na: <http://www.sme.sk/c/6736226/sulik-zostava-sefom-sas-kollar-ma-podmienky-spoluprace.html#ixzz2QT8jtWS6>, ověřeno dne 8. 4. 2013.

JÍŘIČKA, J. (2012): *VV: Budeme konstruktivní opozicí, ale všechny dohodnuté návrhy nepodpoříme*. Idnes.cz, dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/vv-nepodpori-vsechny-dohodnute-navrhy-dyt-domaci.aspx?c=A120423_194303_domaci_jj, ověřeno dne 11. 4. 2013.

KMENTA, J., DOLEJŠ, V.(2011): *Bárta šel do politiky kvůli zakázkám, vyplývá z jeho tajného plánu*. Idnes.cz, 7. 4. 2011, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/barta-byznys-politika-veci-verejne-dum-domaci.aspx?c=A110407_194147_domaci_cem, ověřeno dne 1. 4. 2013.

KOPECKÝ, J. (2011): *Bárta má opět funkci. Vystřídal Peake v čele poslanců Věcí Věřejných*. Idnes.cz, 12. 7. 2011, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/barta-ma-opet-funkci-vystridal-peake-v-cele-poslancu-veci-verejnych-1fl-domaci.aspx?c=A110712_070657_domaci_kop, ověřeno dne 10. 3. 2013.

KOPECKÝ, J. (2013): *Bárta vede VV. Chce, aby byly jako Terminátor a láká na levné potraviny*. Idnes.cz, 16. 2. 2013, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/barta-prirovnal-veci-verejne-k-neznicitelnemu-terminatorovi-puc-domaci.aspx?c=A130216_113806_domaci_kop, ověřeno dne 28. 3. 2013.

KOPECKÝ, J. (2010): *Nečas může vládnout. Dohodu stvrdilo 3727 věčkářů v referendu, TOP 09 i ODS.* Idnes.cz, 12. 7. 2010, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/necas-muze-vladnout-dohodu-stvrdilo-3727-veckaru-v-referendu-top-09-i-ods-1ep-/domaci.aspx?c=A100712_100004_domaci_kop, ověřeno dne 10. 3. 2013.

KOPECKÝ, J. (2012): *VV se štěpí. Opouští je Peake i další, vládní většina se otrásá.* Idnes.cz, 17. 4. 2012, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/peake-konci-ve-vecech-verejnych-dmw-/domaci.aspx?c=A120417_170534_domaci_kop, ověřeno dne 11. 4. 2013.

KOPECKÝ, J. (2011): *VV upozadily věčkáře. Výsledek referend už nebude pro stranu závazný.* Idnes.cz, 28. 5. 2011, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/vv-upozadily-veckare-vysledek-referend-uz-nebude-pro-stranu-zavazny-1jr-/domaci.aspx?c=A110528_140941_domaci_kop, ověřeno dne 28. 3. 2013.

KOVÁČ, P. (2012): *Stranám ubúdajú členovia, nových však nechcú.* Pravda.sk, 10. 6. 2012, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/174700-stranam-ubudaju-clenovia-novych-vsak-nehcu/>, ověřeno dne 18. 3. 2013.

KUBITA, J. (2010): *Vítězové a poražení: to jsou hlavní věci, které změnil volební víkend.* Ihned.cz, 17. 10. 2010, online text dostupný na: <http://volby.ihned.cz/c1-47206200-vitezove-a-porazeni-toto-jsou-hlavni-veci-ktere-zmenil-volebni-vikend>, ověřeno dne 2.4.201.

KUNŠTÁT, D. (2010): *Důvěra stranických představitelů.* Centrum pro výzkum veřejné mínění, dostupné na: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3763/f3/101039s_pi100521.pdf, ověřeno dne 19. 3. 2013.

KUNŠTÁT, D. (2013): *Důvěra stranických představitelů.* Centrum pro výzkum veřejné mínění, dostupné na: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6951/f3/pi130212.pdf, ověřeno dne 21. 3. 2013.

KUNŠTÁT, D. (2011): *Stranické preference a volební model v květnu 2011*. Centrum pro výzkum veřejného mínění, dostupné na: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3872/f3/101150s_pv110518.pdf, ověřeno dne 4. 4. 2013.

KUNŠTÁT, D. (2013): *Stranické preference a volební model v březnu 2013*. Centrum pro výzkum veřejného mínění, dostupné na: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6972/f3/pv130320.pdf, ověřeno dne 14. 4. 2013.

KUNŠTÁT, D. (2013a): *Stranické preference a volební model v únoru 2013*. Centrum pro výzkum veřejného mínění, dostupné na: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6959/f3/pv130221.pdf, ověřeno dne 23. 3. 2013.

MACKO, B. (2013): *Predsedom SaS zostáva Sulík*. Pravda.sk, 16. 3. 2013, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/274403-clenovvia-sas-si-zvolia-noveho-predsedu-bude-nim-sulik-alebo-kollar/>, ověřeno dne 19. 3. 2013.

MIŠKO, P. (2010): *So Sulikom prídu aj štyria nezávislí*. Sme.sk, 13. 6. 2010, online text dostupný na: <http://www.sme.sk/c/5420921/so-sulikom-pridu-aj-styria-nezavisli.html>, ověřeno dne 10. 4. 2013.

OKOLIČÁNIOVÁ, E. (2010): *SaS poslala veřejnoprávní média do područí politiků*. Pravda.sk, 21. 10. 2011, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/172163-sas-poslala-verejnopravne-media-do-podrucia-politikov/>, ověřeno dne 1. 4. 2013.

PROSNAN, M. (2010): *Pravicová štvorka povedala Ficovi nie*. Pravda.sk, 13. 6. 2010, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/volby/clanok/243492-pravicova-stvorka-povedala-ficovi-nie/>, ověřeno dne 17. 3. 2013.

STUPŇAN, I. (2013): *Čaká SaS koniec?* Pravda.sk, 17. 4. 2013, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/277806-caka-sas-koniec/>, ověřeno dne 19. 4. 2013.

STUPŇAN, I. (2012): *Členovia politických strán sú v pohybe.* Pravda.sk, 28. 10. 2012, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/251562-clenovia-politickych-stran-su-v-pohybe/>, ověřeno dne 14. 4. 2013.

STUPŇAN, I. (2010): *Po júnových voľbách skončil víťaz v opozícii.* Pravda.sk, 30. 12. 2010, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/168916-po-junovych-voľbach-skoncil-vitaz-v-opozicii/>, ověřeno dne 10. 4. 2013.

VADLEJCHOVÁ, I. (2010): *Je to dinosaurí mládě, řekl Nečas o Johnovi.* Lidovky.cz, 31. 5. 2010, online text dostupný na: http://www.lidovky.cz/je-to-dinosauri-mlade-rekl-necas-o-johnovi-fgi-/zpravy-domov.aspx?c=A100531_101907_ln_domov_hs, ověřeno dne 12. 4. 2013.

VÁLKOVÁ, H. (2011): *Věcem veřejným utíkají členové, oproti loňsku je strana téměř poloviční.* Idnes.cz, 10. 5. 2011, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/vecem-verejnym-utikaji-clenove-oproti-lonsku-je-strana-temer-polovicni-1aa-/domaci.aspx?c=A110509_184903_domaci_hv, ověřeno dne 14. 4. 2013.

VÁLKOVÁ, H. (2012): *Strany přicházejí o členy, nejvíce uteklo Věcem veřejným a ODS.* Idnes.cz, 5. 5. 2012, online text dostupný na: http://zpravy.idnes.cz/politickym-stranam-utikaji-clenove-nejvic-vecem-verejnym-a-ods-pv9-/domaci.aspx?c=A120504_185856_domaci_hv, ověřeno dne 14. 4. 2013.

VÁVROVÁ, V. (2010): *Obyčejní ľudia boli od začiatku slabým miestom.* Pravda.sk, 29. 7. 2010, online text dostupný na: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/167104-obycajni-ludia-boli-od-zaciatku-slabym-miestom/>, ověřeno dne 1. 4. 2013.

Internetové prameny:

Aktuality.sk: *Matovič zaregistroval stranu OBYČAJNÍ LUDIA a nezávislé osobnosti*. 12. 11.

2011, online

text: <http://www.aktuality.sk/clanok/197069/matovic-zaregistroval-stranu-obycajni-ludia-a-nezavisle-osobnosti/>, ověřeno dne 9. 4. 2013.

Česká televize: *Bárta: „Dnes nejsem očištěn jen já, ale celé Věci veřejné“*. 26. 3. 2013, online

text: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/220358-barta-dnes-nejsem-ocisten-jen-ja-ale-cele-veci-verejne/>, ověřeno 29. 3. 2013.

ČSSD.cz: *Členství a přihláška*, dostupné na: <http://www.cssd.cz/strana/agenda-a-clenstvi/clenstvi-a-prihlaska/>, ověřeno dne 14. 3. 2013.

CVVM: *Důvěra vrcholným politikům*, dostupné na:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6983/f3/pi130405.pdf, ověřeno dne 20. 4. 2013.

CVVM: *Stranické a volební preference v květnu 2011*, dostupné na:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3872/f3/101150s_pv110518.pdf, ověřeno dne 25. 3. 2013.

Exit poll: *Závěrečná zpráva pro ČT*, dostupné na:

<http://img7.ct24.cz/multimedia/documents/17/1699/169810.doc>, ověřeno dne 11. 4. 2013.

Focus.sk: *Vol'by do EP na Slovensku*, dostupné na: [http://www.focus-](http://www.focus-research.sk/files/105_Volby%20do%20EP_maj09.pdf)

[research.sk/files/105_Volby%20do%20EP_maj09.pdf](http://www.focus-research.sk/files/105_Volby%20do%20EP_maj09.pdf), ověřeno dne 26. 3. 2013.

HNonline.sk: *Koalícia referendum obhajuje, podlá Smeru bolo zbytočné*. 19. 9. 2010, online

text: <http://hnonline.sk/slovensko/c1-46496740-koalicia-referendum-obhajuje-podla-smeru-bolo-zbytocne>, ověřeno dne 3. 4. 2013.

Idnes.cz: *Kauza Sasanka čile raší, na internet unikly záznamy Sulíkových schůzek*. 23. 2.

2012, online text: http://zpravy.idnes.cz/kauza-sasanka-cile-rasi-na-internet-unikly-zaznamy-sulikovych-schuzek-1ml/zahranicni.aspx?c=A120223_192232_zahranicni_aha, ověřeno dne 20.3.2013.

Idnes.cz: *Radek John se stal předsedou strany Věci veřejné*. 27. 6. 2009, online text:

http://zpravy.idnes.cz/radek-john-se-stal-predsedou-strany-veci-verejne-fuv-/domaci.aspx?c=A090627_130206_domaci_top, ověřeno dne 19. 3. 2013.

Idnes.cz: *Vedení v popularitě politiků převzal Pospíšil, John spadl na sedmé místo*. 24. 9.

2010, online text: <http://zpravy.idnes.cz/vedeni-v-popularite-politiku-prevzal-pospisl-john->

spadl-na-sedme-misto-140-/domaci.aspx?c=A100924_134753_domaci_mad, ověřeno 13. 4. 2013.

Ihned.cz: *Velký pád Radka Johna. Králem popularity je nyní ministr Pospíšil.* 24. 9. 2010, online text: <http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-46556930-velky-pad-radka-johna-kralem-popularity-je-nyni-ministr-pospisl>, ověřeno dne 21. 3. 2013.

Inštitút pre verejné otázky: *Grigorij Mesežnikov o výsledkoch referenda.* 19. 9. 2010, online text: <http://www.ivo.sk/6167/sk/aktuality/grigorij-meseznikov-o-vysledkoch-referenda>, ověřeno dne 3. 4. 2013.

Inštitút pre verejné otázky: *Ol'ga Gyárfášová o dôveryhodnosti politikov v očiach verejnosti pre agentúru SITA.* 15. 2. 2012, online text: <http://www.ivo.sk/6733/sk/aktuality/olga-gyarfasova-o-doveryhodnosti-politikov-v-ociach-verejnosti-pre-agenturu-sita>, ověřeno dne 16.4.2013.

Median.sk: *Tlačová správa*, dostupné na: <http://www.median.sk/pdf/PAT2009/PAT1209P.pdf>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

Median.sk: *Tlačová správa*, dostupné na: <http://www.median.sk/pdf/PAT2010/PAT0510P.pdf>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

Ministerstvo vnútra: *Seznam politických stran a hnutí*, dostupné na: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/Vypis_Historie.aspx?id=217&typ=0, ověřeno dne 19. 3. 2013.

Ministerstvo vnútra: *Informácie o registrácii politickej strany*, dostupné na: <http://www.minv.sk/?informacie-o-registracii-politickej-strany>, ověřeno dne 1. 4. 2013.

ODS.cz: *Stanovy*, dostupné na: <http://www.ods.cz/docs/stanovy-ods-2011.pdf>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

Pravda.sk: *Predsedom novej strany Sloboda a Solidarita je Richard Sulík.* 28. 3. 2009, online text: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/161187-predsedom-novej-strany-sloboda-a-solidarita-je-richard-sulik/>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

Pravda.sk: *SDKÚ, KDH a Most – Híd „odstrelili“ Sulika. Pomohl jim aj Smer.* 13. 10. 2011, online text: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/172098-sdku-kdh-a-most-hid-odstrelili-sulika-pomohl-im-aj-smer/>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

Pravda.sk: *Stranám ubúdajú členovia, nových však nechcú.* 10. 6. 2012, online text: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/174700-stranam-ubudaju-clenovia-novych-vsak-nechcu/>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

Pravda.sk: *ÚVK potvrdila predbežné výsledky, Směr je oficiálním vítazom volieb.* 11. 3. 2012, online text: <http://spravy.pravda.sk/volby/clanok/243959-uvk-potvrdila-predbezne-vysledky-smer-je-oficialnym-vitazom-volieb/>, ověřeno dne 10.4.2013.

Psp.cz: *Poslanecký klub Věci veřejné*, dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=5500>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

Richard Sulík: *Referendum žije.* 8. 2. 2009, online text: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/182323/Referendum-zije.html>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

Richard Sulík: *SaS vo vláde.* 11. 7. 2010, online text: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/234722/SaS-vo-vlade.html>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

Richard Sulík: *Veci verejné Vám nie sú l'hostajné? Kandidujte za poslanca do VÚC!* 10. 8. 2009, online text: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/201738/Veci-verejne-Vam-nie-su-lahostajne-Kandidujte-za-poslanca-do-VUC.html>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

Richard Sulík: *Zakládám stranu.* 10. 11. 2008, online text: <http://richardsulik.blog.sme.sk/c/171436/Zakladam-stranu.html>, ověřeno dne 3. 4. 2013.

SaS: *Daniel Krajcer kandiduje za stranu Sloboda a Solidarita.* 15. 3. 2010, online text: <http://www.strana-sas.sk/daniel-krajcer-kandiduje-za-stranu-sloboda-a-solidarita/104>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

SaS: *Členské příspěvky*, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/clenske/33>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

SaS: *Členstvo*, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/clenstvo/294>, ověřeno dne 27. 3. 2013.

SaS: *Osobné slobody*, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/osobne-slobody/35>, ověřeno dne 10. 3. 2013.

SaS: *Premiéra ministrov za stranu SaS.* 10. 7. 2010, online text: <http://www.strana-sas.sk/premiera-ministrov-za-stranu-sas/184>, ověřeno dne 27. 3. 2013.

SaS: *Program*, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/program/16>, ověřeno dne 10. 3. 2013.

SaS: *Referendum sa blíži. Rozhodovať môžete už o mesiac!* 18. 8. 2010, online text: <http://www.strana-sas.sk/referendum-sa-blizi.-rozhodovat-mozete-uz-o-mesiac/196>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

SaS: *Sociálne vylúčené spoločenstvá*, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/socialne-vylucene-spolocenstva/49>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

SaS: *Stanovy*, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/stanovy/26>, ověřeno dne 29.3.2013

SaS: *Štatistika členov strany*, dostupné na: <http://www.strana-sas.sk/file/2975/Statistika.pdf>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

SaS: *Ustanovujúci kongres strana Sloboda a Solidarita*. 28. 3. 2009, online text: <http://www.strana-sas.sk/ustanovujuci-kongres-strany-sloboda-a-solidarita/98>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

SaS: *Výpis z registra strán vedeného Ministerstvom vnútra SR*, dostupné na: : <http://www.strana-sas.sk/file/1343/V%C3%BDpis%20z%20registra%20str%C3%A1n.pdf>, ověřeno dne 4. 4. 2013.

SDKÚ – DS: *Jako sa stať členom SDKÚ – DS*, dostupné na: <http://www.sdku-ds.sk/content/ako-sa-stat-clenom-sdku-ds>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

Sme.sk: *Sas bude pracovať na získaní nových členov*, dostupné na: <http://www.sme.sk/c/6351933/sas-bude-pracovat-na-ziskani-novych-clenov.html#ixzz2Pup6FiXd>, ověřeno dne 25. 3. 2013.

Sme.sk: *Výsledky voľieb 2012: Ako hlasovali ľudia vo vašej obci?* 11. 3. 2012, online text: <http://volby.sme.sk/c/6295738/vysledky-volieb-2012-ako-hlasovali-ludia-vo-vasej-obci.html>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

Sulik.sk: *Životopis*, dostupné na: <http://web.sulik.sk/index.php?section=20>, ověřeno dne 28. 3. 2013.

Štatistický úrad Slovenskej republiky: *Volby do Európskeho parlamentu 6. júna 2009*, dostupné na: <http://app.statistics.sk/volbyep2009/sr/tab3.jsp?lang=sk>, ověřeno dne 29. 3. 2013.

Štatistický úrad Slovenskej republiky: *Volby do NR SR 2010*, dostupné na: http://app.statistics.sk/nrsr_2010/menu/indexV.jsp?lang=sk, ověřeno dne 26. 3. 2013.

Štatistický úrad Slovenskej republiky: *Zloženie zastupiteľstva v Bratislavskom samosprávnom kraji*, dostupné na: <http://app.statistics.sk/vuc2009/sr/tab8d.jsp?lang=sk>, ověřeno dne 29. 3. 2013.

Úrad vlády Slovenskej republiky: *Vláda SR od 9. 07. 2010 – 4. 04. 2012*, dostupné na: <http://www.vlada.gov.sk/vlada-sr-od-09-07-2010-do-04042012/>, ověřeno dne 26. 3. 2013.

Vláda České republiky: *Koaliční smlouva*, dostupné na: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni-smlouva-74245/>, ověřeno dne 16. 3. 2013.

Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28. 05. – 29. 05. 2010*, dostupné na: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps53?xjazyk=CZ&xv=1>, ověřeno dne 12. 3. 2013.

Volby.cz: *Volby do Senátu Parlamentu ČR konané ve dnech 15. 10 – 16. 10. 2010*, dostupné na: <http://www.volby.cz/pls/senat/se?xjazyk=CZ&xdatum=20101015>, ověřeno dne 18. 3. 2013.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev obcí 20. 10 – 21. 10. 2006*, dostupné na: <http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=5&xnumnuts=1100&xobec=500054&xobecnaz=Praha+1&xstat=0&xvyber=0>, ověřeno dne 18. 3. 2013.

VV: *Ideová konference VV: regionální struktura, strana středu, reformy*, dostupné na: <http://www.veciverejne.cz/xii-ideova-konference-vv.html>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

VV: *O nás*, dostupné na: <https://www.veciverejne.cz/o-nas.html>, ověřeno dne 15. 3. 2013.

VV: *Politický program*, dostupné na: <http://www.veciverejne.cz/politicky-program.html>, ověřeno 10. 4. 2013.

VV: *Protikorupční opatření*, dostupné na: <http://www.veciverejne.cz/program-vv-protikorupcni-opatreni.html>, ověřeno dne 2. 4. 2013.

VV: *Stanovy*, dostupné na: <http://www.veciverejne.cz/stanovy.html>, ověřeno dne 14. 3. 2013.

VV: *Radek John čestným předsedou*. 16. 2. 2013, online text: <http://www.veciverejne.cz/veciverejne/clanky/radek-john-cestnym-predsedou.html>, ověřeno dne 10. 4. 2013.

VV: *Referendum*, dostupné na: <https://www.veciverejne.cz/levnejsi-zivot/referenda/maji-mit-supermarkety-povinne-stanoveny-kvoty-kolik-z-nabizeneho-s.html>, ověřeno dne 13. 4. 2013.

8. RESUMÉ

This Bachelor diploma thesis explores the phenomenon of the emergence of new political parties by comparing Czech political party VV and Slovak political party SaS. Although they were just brand new parties, they successfully ran in elections in 2010 and then they became part of the Czech and Slovak government respectively.

The aim of this study was to analyze the emergence of these parties, their development and inner workings. The work also focuses on membership in these parties, as it is very specific compared to other parties. There is also examined the position of the leader, the ideology of the party and populist steps towards the success in elections. The main issue of this work is concerning on what is the cause of the emergence of these parties and the position they occupy in national party systems and finally the role played in these party systems.

The theoretical part is focused on the development typology of emergence of a political party from Richard Katz and Peter Mair. I devoted a large space to the cartel party, because there are similar elements with VV and SaS. The second and third chapter deals with the parties individually, where I focused on the emergence and gradual development that led them to the Parliament. I also focused on clear links between VV and the ABL.

As to the examination of both parties I focused on their leaders, whose positions are different. VV was led by popular journalist Radek John for a long time, while their real leader was a businessman Vít Bárta. Richard Sulik, the leader of SaS, established this party and he actually led it. The common element of VV and SaS is their unusual membership for which very strict conditions are set. Therefore these parties have only a few hundred members. VV and SaS show some elements of populism which occurs both in the program and in the presentation and communication with the public. Although VV and SaS as newly formed parties have gone through several crises, which resulted in the leaving of their members who established new political parties.

Thanks to the analyzing of these parties I had the opportunity to reflect the possible causes of the emergence of these parties. Although VV have worked since 2002 at the local level, the party was ultimately used by Vít Bárta as a tool to economic gain, political power and the post in the public sector. SaS was founded by entrepreneurs who had no political experience or appropriate candidates, but thanks to the populist referendum, the party got into the wider public awareness. I believe, therefore, that VV and SaS fulfill the definition of political party as the desire to obtain and assert power much more than any other party in the Czech or Slovak political system.

9. PŘÍLOHY

1. Rozhovor s Janem Zápotockým

Jan Zápotocký byl původně zaměstnancem centrální kanceláře Věcí veřejných. Později se stal členem této strany a na podzim roku 2010 kandidoval za VV ve volbách do obecních zastupitelstev v Plzni. Rozhovor se uskutečnil v březnu 2013 v Plzni.

Jak jste se poprvé dozvěděl o možnosti spolupráce s VV?

V létě 2009, před předčasnými volbami, jsem našel na internetu inzerát, že společnost Pragmatikon hledala mediálního analytika, což spočívalo v monitoringu médií a správě Facebooku. Už před pohovorem jsem si přes Google dohledal, že je ta společnost napojená na Věci veřejné, což mi bylo na pohovoru také jasně řečeno, že se jedná o práci pro politickou stranu. Vzhledem k tomu, že bylo lákavé proniknout trošku víc do světa politiky a práce i její náplň byla atraktivní, tak jsem ji přijal. Vzhledem k tomu, že soud zrušil předčasné volby, strana propouštěla, a tak jsem odešel na podzim 2009 i já. Poté jsem se do strany vrátil tak, že jsem v březnu 2010 hledal zaměstnání při studiu a zavolal jsem svému tehdejšímu šéfovi Viktoru Paggiovi, jestli by nějakou práci neměl. On řekl, ať přijdu, a tak jsem začal pracovat na přípravě voleb. Po volbách jsem byl pověřen sestavením a vedením analytického oddělení, z něhož jsem na podzim 2010 odešel.

Jak došlo k Vašemu vstupu do strany?

Vzhledem k tomu, že jsem kandidoval na druhém místě plzeňské kandidátky, bralo se za samozřejmé, že vstoupím do strany. V té chvíli jsem to považoval de facto za formalitu, proto jsem do strany vstoupil. Je navíc otázka, zda bych „ustál“ to, že bych trval na tom, že do strany vstupovat nebudu a budu kandidovat jako nestraník.

VV zavedly v rámci přijímání nových členů tzv. čekatelskou fázi. Prošel jste touto fází i Vy?

Ne. Bylo zřejmé, že čekatelská fáze není nepřekonatelná překážka.

Musel jste splnit i další podmínky ke vstupu do strany, jakým je např. podepsání etického kodexu, předložení životopisu, prohlášení o bezdlužnosti a předložení výpisu trestního rejstříku?

Jsou to již tři roky zpátky, ale pamatuju si, že jsem podepisoval kodex a prohlášení o bezdlužnosti. Trestní rejstřík ani životopis jsem nepředkládal. Nicméně to probíhalo velmi rychle, dali mi pár formulářů k podepsání, které založili do složky, a víc se to již neřešilo

Shodovalo se Vaše politické přesvědčení s politickými hodnotami, které prosazovala strana VV?

V mnoha případech ano, nicméně často se jednalo o zjednodušené postoje, které nebylo možné příliš rozporovat (chceme zabránit korupci, kontrola veřejných zakázek, etický kodex, plynulý přechod na deregulované nájemné apod.). Strana nebyla nikdy nijak politicky ukotvená a její politickou orientaci v podstatě tvořilo několik málo lidí, kteří měli ovšem to pozitivum, že se jednalo o mladé vysokoškolsky vzdělané lidi, často se zahraniční zkušeností (Kočí, Paggio aj.). Strana tedy inklinovala k určitému liberálně-populistickému směru. V případě plzeňského programu v komunálních volbách jsem do tvorby programu výrazně zasahoval, a určité oblasti jsem prosazoval přímo tak, aby byly v souladu s mým politickým přesvědčením.

Jaký účel měly, podle Vás, věčkařská referenda, která se konala před volbami do poslanecké sněmovny v roce 2010?

Čistě populistické, otázky se často tvořily tak, aby nebyly příliš konkrétní a strana se nedostala do pastí. Nakonec pro jistotu strana změnila závazná referenda jen na doporučující, což byla podle mne poslední tečka za těmito referendy.

Z jakého důvodu jste se rozhodl kandidovat ve volbách do obecních zastupitelstev za VV?

Po sněmovních volbách byla ve straně obrovská snaha dostat se i na radnice a dosadit na kandidátky zaměstnance z centrály. Vedlo to, až k tomu, že byli lidé dosazováni na kandidátky obcí, ke kterým neměli jakýkoliv vztah a museli si kvůli volbám přesunout do obce (v případě Prahy městské části) trvalé bydliště. Takto mi bylo nabídnuto kandidovat na Praze 5, což jsem odmítl. Poté jsem souhlasil s tím, že budu zařazen mezi výběr kandidátů do Plzně, kde jsem v primárkách získal stejný počet hlasů jako Jaroslav Škárka a kandidaturu jsem přijal.

Jak probíhala v Plzni kampaň do obecních zastupitelstev a jaké programové body strana prosazovala?

Standardně, tvorba programu, kampaň, hudební akce na náměstí. Výrazným nástrojem byl časopis, který dostávali lidé do schránek a jehož tématem byly problémy Plzně a jejich možné řešení.

Jaké bylo složení členů VV v plzeňském kraji?

Normální lidé v různém věku, kteří byli součástí strany už v době parlamentních voleb. Někteří z nich byli sympatičtí, jiní ne, ale takhle je to rozhodně všude. Zajímavostí byl fakt, že v podstatě nijak netušili, jak je strana řízena.

Bylo mezi zaměstnanci a členy strany zřejmé, že ve vedení strany jsou osoby, které jsou využívány v zájmu marketingu a stranu ve skutečnosti řídí někdo jiný?

Mezi zaměstnanci se od začátku vědělo, že stranu řídil Vít Bárta jako klasickou firmu, zatímco Radek John byl pouhým marketingovým nástrojem. V případě členů strany o tom velmi pochybují, před parlamentními volbami bych řekl, že to netušili vůbec, po nich možná někteří začali tušit.

Z jakého důvodu jste ukončil členství ve straně VV?

Začalo být patrné, s jakou minulostí Vít Bárta projekt založil, jaká je jeho motivace a kdo mu na něj dal peníze. Po odchodu Jaroslava Škárky se navíc plzeňský klub v podstatě rozpadl, když z něj na protest vystoupili všichni tehdejší členové.

Po zkušenosti se členstvím ve VV, vstoupil byste v budoucnu do nové politické strany?

Nevidím to rozhodně jako důvod, proč už nikdy nevstoupit do žádné strany. Spíše ale na regionální úrovni než na celorepublikové. Věci veřejné jsou případ určité privatizace demokracie ve stranu, která je řízena jako firma a umí skvěle pracovat s politickým marketingem, což je špatně a je to doufejme poučení, jak strana nemá vypadat. Ale nepovažuji někoho, kdo ukončil určitou politickou etapu v jedné straně a stal se součástí nové, za špatného. Samozřejmě tím nemyslím někoho, kdo je členem bytostně konzervativní strany a najednou začne hlásat liberální ideje. Je rozdíl mezi Davidem Rathem, který byl členem ODS a ČSSD a Karlem Schwarzenbergem, který byl členem ODA, US, SZ, KDU-ČSL a TOP

09. Je to spíše o osobnostech než o stranách. Obecně by naopak lidé měli vstupovat do stran, jinak pro ně bude politika čím dál tím vzdálenější.

2. Personální napojení lidí z ABL na veřejný sektor

Vít Bárta- bývalý majitel ABL => ministr dopravy

Michal Moroz- obchodoval s ABL => náměstek ministra vnitra

Martin Sýkora- bývalý manažer ABL=> náměstek ministra dopravy

René Poruba- bývalý klient ABL=> ve vedení Ředitelství silnic a dálnic

Michal Janeba- bývalý klient ABL=> náměstek ministra pro místní rozvoj

Josef Dobeš- bývalý člen vedení ABL=> ministr školství

Kryštof Hajný- bývalý manažer ABL=> náměstek ministra školství

Miroslav Zahálka- bývalý člen vedení ABL=> náměstek ministra vnitra

Zdroj:

DOLEJŠÍ, V. : 2008: *Bárta sepsal detailní plán, jak ovládne politiku*. Mladá fronta DNES, str. 8, vydáno 8. 4. 2011.

3. Bártova „Strategie 2009-2014“

Vize:

Jednotné budování stabilní ekonomické a politické moci.

Ekonomické cíle:

- vytvoření nejsilnější SBS v ČR, dosažení dominantního postavení na trhu; posilování vlastních pseudokonkurenčních firem
- rozvoj nových kategorií zákazníků v oblasti veřejné správy (zdravotnictví, školství, státní úřady, samospráva, sociální služby)

Ekonomicko-politické cíle:

- rozvoj komplexního bezpečnostního servisu pro ekonomické elity (Chrenek, Babiš, Praha, JaT, Fox...)

- produkování projektů státních zakázek (soukromé věznice, přebírání zaměstnanců v oblasti bezpečnosti)

Politické cíle:

- vybudování koalice s ODS na magistrátu s VV v roce 2010
- ovládnutí radnice P1 a P5 v roce 2010
- rozvoj vztahů s politiky ČSSD pro jejich vládu v roce 2010
- ovládnutí ODS P1 a P5 do roku 2012 (2014)
- 2014 získání 30 % ODS Praha, nebo 30 % rady magistrátu VV

Prostředky:

- ABL, ekonomická základna moci v následujících letech vedená k maximální samostatnosti a depersonifikaci VB!!! NEPRODÁVAT
- VV, vlastní politická mocenská základna

Zdroj:

KMENTA, J., DOLEJŠÍ, V. (2011): *Bárta šel do politiky kvůli zakázkám, vyplývá z jeho tajného plánu*. Idnes.cz, dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/barta-byznys-politika-veci-verejne-dum-/domaci.aspx?c=A110407_194147_domaci_cem, ověřeno dne 1. 4. 2013.